

ÅRSRAPPORT FOR JURK

2022

JURK

Juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne rapporten gir en oversikt over Juridisk rådgivning for kvinner sin virksomhet i 2022.

Målet med rapporten er å gi interesserte innsyn i JURKs aktiviteter, økonomi, statistikk og generell drift.

Takk til alle ansatte, samarbeidspartnere og økonomiske bidragsytere som har muliggjort JURKs arbeid i 2022.

Oslo, 24 mars 2023

Petrine Iversen

daglig leder

Årsrapporten er skrevet av daglig leder Petrine Iversen og fagrådgiver Thea Austgulen på bakgrunn av innspill fra alle medarbeidere i JURK.

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	HISTORIKK OG OVERORDNEDE MÅLSETNINGER	6
1.1	HISTORIKK	6
1.2	STRATEGISKE FØRINGER FOR JURKS ARBEID 2023-2026	6
2.	DRIFT OG ORGANISERING	7
2.1	KORT OM JUSSHUSET	7
2.2	JURKS ORGANISASJONSSTRUKTUR	7
2.3	NORGES KVINNELOBBY	10
2.4	DRIFT	10
2.5	OPPLÆRING OG KOMPETANSEUTVIKLING AV MEDARBEIDERE	11
2.6	INTERN PLANLEGGING OG EVALUERING	13
2.7	ARBEIDSMETODE: SAMARBEID OG DIALOG	14
3.	PROFILERING OG SYNLIGHET	17
3.1	JURK I MEDIA	17
3.2	DEBATTER, APPELLER, ARRANGEMENTER, ETC.	19
3.3	HJEMMESIDE OG SOSIALE MEDIER	22
3.4	STANDS, ARRANGEMENT OG MARKERINGER	23
4.	SAKSBEHANDLING	24
4.1	OVERSIKT	24
4.2	ANTALL BEHANDLEDE SAKER	25
4.3	PARTSREPRESENTASJON	27
4.4	SAKSBEHANDLINGSOMRÅDER OG TENDENSER VI SÅ I 2022	28
5.	VÅRE KLIENTER	43
5.1	INNHEMING AV STATISTIKK	43
5.2	HVEM ER KLIENTENE VÅRE?	43
5.3	FYLLER JURK ET UDEKKET BEHOV FOR RETTSHJELP?	52
6.	RETTIGHETSINFORMASJON	54
6.1	INNLEDNING	54
6.2	JURKS METODE FOR RETTIGHETSINFORMASJON	55
6.3	VÅR FOREDRAGSVIRKSOMHET	56
6.4	JUSSAMBASSADØRENE – ET PROSJEKT FINANSIERT AV IMDI	59
6.5	RETTIGHETSTURNÉ	60
7.	RETTSPOLITISK ARBEID	61

7.1	HØRINGER/INNSPILL TIL OFFENTLIGE UTVALG	61
7.2	SVAR PÅ REPRESENTANTFORSLAG	63
7.3	INNSPILL TIL POLITIKERE ELLER ANDRE.....	64
7.4	FNS MENNESKERETTIGHETSKONVENSJONER	66
7.5	RETTSPOLITISKE PROSJEKTER	67
8	INTERNASJONALT ARBEID	72
9	ØKONOMI.....	73
	ÅRSREGNSKAP FOR 2022.....	73

1. Historikk og overordnede målsetninger

1.1 Historikk

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) ble stiftet i 1974. Oppstarten var resultat av et forskningsprosjekt som avdekket at kvinner hadde stor mangel på kunnskap om rettighetene sine. De kvinnene som hadde slik kunnskap, hadde dessuten vanskeligheter med å nyttiggjøre seg av den – altså å hevde sin rett. JURKs formål den gang var den samme som vi har i dag: Å arbeide for å bedre kvinners rettsstilling. Utover 70-tallet kom en del avkjønnet lovgivning, der menn mistet særfortrinn. Eksempler på dette er odelsloven og navneloven. Likestillingsloven kom i 1978 og FNs Kvinnekonvensjon (CEDAW) trådte i kraft i 1982.

Til tross for at det i dag er formell likestilling gjennom lov, opplever vi i JURK at kvinner fortsatt kommer dårligere ut enn menn på flere områder. Det er store forskjeller mellom det å ha rett og få rett, og formelt kjønnsnøytrale rettsregler fører ikke nødvendigvis til reell likestilling.

Gjennom saksbehandlingen vår erfarer vi at kvinnelige innsatte soner under langt dårligere forhold enn de mannlige. Kvinner i midlertidige stillinger er mer utsatte for diskriminering enn sine mannlige kolleger på grunn av fravær i forbindelse med fødsel og permisjon. Vi ser dessuten at kvinner ofte kommer dårligere ut etter endt samboerskap enn menn. Etter vår erfaring skyldes dette gjerne manglende kunnskap om at samboerforhold ikke er rettslig regulert, samtidig som at tradisjonelle kjønnsrollemønstre bidrar til at kvinner bruker inntektene sine på løpende utgifter, mens menn betaler ned på boliglån.

I tillegg opplever vi at menn gjennomgående har bedre rettskunnskap enn kvinner. I praksis viser det seg at kvinner i mindre grad enn menn benytter seg av det tradisjonelle rettsapparatet, uten at vi i dag har nok kunnskap om hvorfor det er slik. Dette gjelder spesielt enkelte grupper som for eksempel kvinner med minoritetsbakgrunn og kvinner utsatt for vold. JURKs oppsøkende arbeid rettet mot disse gruppene er derfor svært viktig. På bakgrunn av dette mener vi at JURKs arbeid bidrar til at en utsatt gruppe bedre settes i stand til å hevde sin rett.

JURKs virksomhet er delt mellom saksbehandling, rettsinformasjon, rettspolitisk arbeid og oppsøkende virksomhet.

1.2 Strategiske føringer for JURKs arbeid 2023-2026

JURKs formål og virksomhet handler om å sørge for at flest mulig kvinner får oppfylt sine grunnleggende menneskerettigheter. Vår visjon er at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og at likestilling praktiseres. Måten vi ønsker å nå vår visjon på er å gi tilpasset hjelp til

selvhjelp for kvinner i hele landet med udekket rettshjelpsbehov. Vi gjør dette gjennom oppsøkende virksomhet, rettighetsinformasjon, rettspolitisk påvirkning og bistand i konkrete saker.

De følgende fire overordnede prioriterte områdene er en rettesnor for JURK sitt arbeid i strategiperioden 2023-2026.

- Kvinner og integrering
- Kvinner og arbeidslivet
- Kvinner og vold
- Kvinner og økonomisk selvstendighet

Denne prioriteringen betyr at JURK må:

- rette oppmerksomhet mot å gi tilstrekkelig kunnskap for å forebygge problemer og for å kunne gi relevant og god rettsinformasjon,
- finne gode måter å nå målgruppene på,
- gi best mulig oppfølging til klienter som har juridiske problemer knyttet opp mot disse områdene,
- kommunisere tydelig utad at vi jobber med dette, og
- være aktive rettspolitisk og rapportere om endringer på feltet.

2. Drift og organisering

2.1 Kort om Jusshuset

Siden januar 2016 har JURK hatt sitt lokale i Jusshuset i Skippergata 23. Vi deler huset med Jussbuss og Gatejuristen. Vi har siden flyttingen hatt en formidabel økning i antall klienter og saker, og har god grunn til å tro at den nye plasseringen vår er en medvirkende årsak til dette. Skippergata 23 ligger sentralt plassert i Oslo sentrum, nær de aller fleste former for offentlig transport og lett å finne fra Karl Johans gate.

2.2 JURKs organisasjonsstruktur

Studentrettshjelptiltak

JURK er et studentrettshjelptiltak. Alle JURKs saksbehandlere er jusstudenter. JURK er formelt sett en del av den juridiske utdannelsen. Ett år som saksbehandler godkjennes som et 30-studiepoengsfag hos Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen.

JURK blir drevet med dispensasjon fra advokatmonopolet. Vi følger de advokatetiske reglene så langt de passer.

Medlemsforening

JURK valgte høsten 2011 å endre sin organisasjonsstruktur, og innførte generalforsamling som øverste organ og et eksternt styre som skal ha ansvar for en del overordnede oppgaver. Alle ansatte er stemmeberettigede på generalforsamlingen. Etter en vedtektsendring høsten 2018, ble det åpnet for at andre kan melde seg inn som støttemedlemmer, men da uten formelle rettigheter i foreningen.

Generalforsamling

Generalforsamlingens oppgaver er blant annet å velge styremedlemmer, vedta vedtektsendringer og behandle budsjett og regnskap. Generalforsamling holdes i mai og i november hvert år.

Styret

Styret har blant annet ansvar for lønns- og ansettelsesvilkår for daglig leder, å behandle budsjett og regnskap, å fastsette strategi for virksomheten, samt å være rådgivende organ for daglig leder. Flere av styremedlemmene har også et særlig ansvar for å bistå i opplæringen av nye saksbehandlere, enten generell opplæring for alle nyansatte eller mer spesiell opplæring i saksbehandlingsgruppene.

Fellesmøtet

Fellesmøtet (FM) fatter vedtak i prinsipielt viktige saker for JURK som faller utenfor styrets oppgaver. Organet har delegasjonsadgang til andre i organisasjonen. Alle ansatte har møteplikt på fellesmøtet. Fellesmøtet avholdes hver fjerde uke.

Daglig leder

Daglig leder har ansvar for den daglige driften og utviklingen av JURK. Dette innebærer personal- og økonomiansvar, arbeid med utadrettet virksomheten, samt diverse administrativt arbeid. Daglig leder arbeider fulltid, og er ansatt for en periode på tre år med mulighet for forlengelse. Daglig leder er utdannet jurist.

I månedsskiftet september/oktober begynte Petrine Iversen som ny daglig leder i JURK. Bjørk G. Jonassen, som var daglig leder fra oktober 2019, hadde sin siste arbeidsdag i begynnelsen av oktober 2022.

Fagrådgiver

JURK mottar prosjektmidler fra IMDI til vårt prosjekt «Jussambassadørene». Da dette er et stort prosjekt er vi avhengige av å ha en fulltidsansatt med hovedansvar for prosjektet. Midlene brukes derfor til å dekke inn en forholdsmessig del av lønnsutgiftene til JURKs

fagrådgiver. I tillegg til arbeidet med Jussambassadørene, har fagrådgiveren overordnet ansvar for vårt ordinære rettighetsinformasjonsarbeid, ansvar for statistikk og overordnet ansvar for vårt arbeid med menneskerettigheter. Fagrådgiver er utdannet jurist.

Saksbehandlingsgruppene

JURK har i 2021 vært delt opp i følgende saksbehandlingsgrupper:

- Gjelds-, fengsels-, volds- og mishandlingssaker («VOF»)
- Arbeids-, trygde-, diskriminerings- og sosialsaker («Arbeid»)
- Bolig-, og utlendingssaker («Bolig»)
- Familie-, barn og samboersaker («Familie»)

Selv om saksbehandlerne har ansvar for egne saker, og klientene som regel kun har én saksbehandler fra JURK å forholde seg til, er saksbehandlingsgruppa kollektivt ansvarlig for den enkelte sak. Våre rutiner krever at de fleste stegene i saksbehandlingen er underlagt en gruppevurdering. Vi har blant annet ukentlige saksfordelingsmøter, hvor nylig innkomne saker gjennomgås og vurderes i plenum innad i gruppene. Hver torsdag har gruppene også et saksbehandlingsmøte, hvor de juridiske produktene som skal sendes til klienter blir gjennomgått grundig av gruppa i sin helhet. På disse møtene deltar en som har arbeidet som saksbehandler i JURK tidligere, en såkalt «nedtrapper». Nedtrapperne har opparbeidet seg stor faglig kompetanse gjennom saksbehandlerperioden i JURK.

Den kollektive arbeidsformen er valgt både ut fra hensyn til kvalitetssikring, og av hensyn til den enkelte saksbehandler. Vi mener at de faglige begrensningene som kan ligge i at alle medarbeiderne er studenter, blir avhjulpet gjennom en slik arbeidsform. JURK konsulterer dessuten faglig ekspertise på Universitetet i Oslo, i de ulike departementene, på offentlige kontorer og hos enkelte privatpraktiserende advokater dersom det er nødvendig for saksbehandlingen.

Administrasjon og organisatoriske grupper

JURK har en liten administrasjon. I tillegg til daglig leder, har vi en kontormedarbeider som er ansatt i en 68 % stilling, samt en administrasjonsmedarbeider som er ansatt i en 20 % stilling. Alle saksbehandlere må bidra i organisatoriske grupper for å bistå administrasjonen.

I 2022 har JURK hatt følgende organisatoriske grupper:

MOR (Markedsføring og Rekruttering) har ansvar for JURKs profil utad. Dette omfatter informasjonstiltak rettet mot klienter, oppdatering av JURKs sosiale medier profiler og rekrutteringsarbeid.

IG (Internasjonal gruppe) er bindeledd mellom vårt internasjonale og nasjonale arbeid. IG er blant annet verter ved internasjonale besøk og arrangerer studietur.

Skrivegruppa holder i JURKs kronikkskriving. De er en kompetansebase for alle ansatte om hvordan man skriver og får publisert artikler. De har også ansvar for å arrangere interne rettspolitiske timer hver fredag, hvor vi enten får inn en ekstern person til å holde foredrag, eller hvor saksbehandlerne selv presenterer et rettspolitisk tema.

RPG/Velferd (rettspolitisk gruppe/velferdskomité) er ansvarlig for å koordinere det rettspolitiske arbeidet på huset, samt sosiale arrangementer. Rettspolitisk gruppe har også ansvaret for å holde oversikten over høringer, vurdere hvilke JURK bør svare på, og å delegere skrivingen/høringsmøtet til ansvarlig saksbehandlingsgruppe eller rettspolitiske prosjekt.

Administrasjonsgruppa på JURK består av en saksbehandler fra hver av saksbehandlingsgruppene, samt en observatør og daglig leder. Administrasjonsgruppa er blant annet ansvarlig for oppfølging av generelle driftsspørsmål i organisasjonen, ansettelse av nye medarbeidere og behandling av permisjonssøknader.

Oppsøkende gruppe har ansvar for å jobbe aktivt for å nå ut til nye kvinnegrupper og finne nye samarbeidspartnere til JURK i ulike deler av landet. De har også overordnet ansvar for rettighetsturneen som gjennomføres hvert år.

2.3 Norges Kvinnelobby

I januar 2014 var JURK med på å stifte Norges Kvinnelobby sammen med åtte andre kvinneorganisasjoner. Norges kvinnelobby er et samarbeidsforum for organisasjoner som har som formål å ivareta kvinners interesser. Norges kvinnelobby arbeider for å fremme kvinners menneskerettigheter, på grunnlag av FNs kvinnekonvensjon og andre grunnleggende internasjonale avtaler. Norges kvinnelobby har lignende organisasjoner i andre land, blant dem Sveriges Kvinnelobby og European Women's Lobby på EU-nivå, som forbilder.

2.4 Drift

JURK har i 2022 hatt drift fra uke 1, til og med uke 50, med unntak av påskeuken. I sommermånedene, fra uke 24, til og med uke 31, var alle saksbehandlerne fristilt fra sin ordinære kontrakt. Noen av saksbehandlerne var lønnet i full stilling på sommerkontrakt.

For første gang siden pandemien brøt ut i 2020 har vi hatt et tilnærmet normalt driftsår. Det var kun i de første ukene av 2022 som var preget av nasjonale smitteverntiltak, og i den perioden hadde flere medarbeidere hjemmekontor og stengt for fysisk oppmøte på saksmottak.

Lønn og frivillighet

De første månedene av 2022 fikk saksbehandlerne kr 8 250 i månedslønn. Deretter ble lønnen økt til kr 8 900 i måneden. Stillingen er en hybrid av både lønnet arbeid, frivillig arbeid og praksis. Kun én tredjedel av arbeidet er lønnet og da med en timelønn på kr 178, som er lavt sammenlignet med timelønnen i tilsvarende stillinger. De fleste av medarbeiderne tar opp studielån eller har deltidsjobb ved siden av arbeidet i JURK, og studiene blir som regel forsinket med minst ett semester. Medarbeidernes idealisme og frivillige arbeid er derfor en forutsetning for JURKs eksistens.

2022	Reell arbeidstid	Lønnet arbeidstid	Ulønnet arbeidstid	Ulønnet arbeid prosentandel
	37 378	12 330	24 116	65 %

Tabellene viser arbeid som er utført av saksbehandlerne i 2022 *utenom* sommerdrift. Vederlagsfritt arbeid utført av daglig leder, fagrådgiver, nedtrappere og prosjektmedarbeidere er heller *ikke* regnet med.

Saksmottak

JURK tar imot henvendelser per brev og telefon, på hjemmesiden vår, eller ved personlig fremmøte. Det er også mulig å sende inn saker elektronisk via vår hjemmeside. Det er en stor andel av klientene våre som benytter dette alternativet. Vi tar ikke imot saker per e-post.

I 2022 hadde JURK telefonmottak av nye saker til følgende tider: mandag fra kl. 12.00-15.00, samt onsdag fra kl. 09.00-12.00 og 17.00-20.00. Klientmottak ved personlig fremmøte har vi i utgangspunktet hatt mandag kl. 12.00-15.00 og onsdag mellom kl. 17.00-20.00.

Oppsøkende arbeid

For å nå særlige utsatte grupper, jobber vi oppsøkende overfor blant annet kvinnelig innsatte og ved besøk på voksenopplæringer og kvinnekafeer. Vi har i løpet av 2021 planlagt for mottak i Bredtveit, Kragerø, Ravneberget, Evje avdeling i Arendal fengsel, Bergen fengsel og Trondheim fengsel.

I 2022 gjennomførte fengselsgruppa 23 fengselsbesøk i Bredtveit fengsel, Agder fengsel avdeling Evje, Kragerø fengsel og Ravneberget fengsel.

2.5 Opplæring og kompetanseutvikling av medarbeidere

JURK er en organisasjon med hyppig utskiftning av medarbeidere. God kunnskapsoverføring er derfor avgjørende for driften. Det foregår en kontinuerlig og omfattende skoloring som den enkelte medarbeider, organisasjonen, samfunnet og våre klienter har stort utbytte av. I tillegg gjennomfører vi både evalueringsdager og

planleggingsdager hvert semester, slik at alle medarbeidere til enhver tid har god kjennskap til gruppenes mål- og handlingsplaner.

Opplæring av nye medarbeidere

Hvert semester organiseres opplæring for nyansatte i JURK. Hensikten er å lære medarbeiderne om organisasjonen, interne rutiner og HMS, gi en generell innføring i saks- og klientbehandling, samt oppdatere og øke den faglige kompetansen på sentrale juridiske emner. De første opplæringsukene har dessuten en viktig sosial funksjon.

I tillegg til intern opplæring, inviterer vi personer fra både offentlig og privat sektor, for å holde innlegg og lede diskusjoner under opplæringsukene. Vi har vært på besøk hos blant andre Oslo kriesenter og fått kurs fra Likestillings- og diskrimineringsombudet.

Fellesseminaret

Hvert år samles de fire studentdrevne rettshjelptiltakene Jussbuss, JURK, Jusshjelpa i Nord-Norge og Jussformidlingen i Bergen på fellesseminar. Fellesseminaret er et viktig arrangement både faglig, politisk og sosialt for alle rettshjelptiltakene. Seminaret gir saksbehandlerne mulighet til å utvikle seg faglig ved at de deltar på flere foredrag som går over seminardagene. I tillegg skal seminaret legge til rette for at studentene og tiltakene kan utveksle verdifulle erfaringer og opprettholde samarbeid på tvers av organisasjonene. Det faglige innholdet under seminardagene vil derfor også styrke kunnskapsgrunnlaget til hvert rettshjelptiltak. Videre er også fellesseminaret en flott anledning for deltakerne å knytte kontakt med andre jusstudenter, og knytte større nettverk innad i jussmiljøet.

I 2022 var det Jusshjelpa i Nord-Norge sitt ansvar å arrangere seminaret på vegne av tiltakene. Seminaret fant sted i Oslo den 9. – 11. november. Tema for seminaret klart juridisk språk. Programmet besto av en rekke foredrag fra blant annet Sivilombudet, Cecilia Dinardi i Elden advokatfirma og Lovdata. Det var også en bolk med «rettspolitisk kjepphest» hvor representanter fra hvert tiltak fremmet sin rettspolitiske kjepphest. På kveldene var det sosialt samvær mellom rettshjelptiltakene, med felles middag, quiz og en underholdningskonkurranse.

Studietur til London

Studieturen har som formål å gi større innsikt i internasjonale kvinnespørsmål. Det er i tillegg et viktig tilbud til studentene som jobber et helt år i JURK, hvor mye innsats er basert på frivillighet. Turen bidrar også til å styrke det sosiale samholdet blant de 24 saksbehandlerne som deltar sammen på turen. Turen gjennomføres i mai hvert år.

I 2022 ble studieturen lagt til London. Formålet med turen var å undersøke kvinners rettslige og sosiale stilling i en britisk og afrikansk kontekst. Vi ønsket særlig å undersøke utfordringer knyttet til vold, da vi ser i vår saksbehandling hvilken innvirkning dette har på kvinners livskvalitet og livsutfoldelse. Vi ønsket også å lære hvordan rettshjelp er organisert

i England. På turen kom vi i kontakt med andre organisasjoner som jobber med disse problemstillingene, og det ga oss mulighet til å utveksle verdifulle erfaringer og bygge forståelse.

Vi besøkte blant annet et rettshjelpiltak drevet av studenter ved King's College London («King's Legal Clinic»). De jobber med mange av de samme rettsområdene som JURK gjør, blant annet utlendingsrett og husleierett. I tillegg jobber de internasjonalt med blant annet miljø- og menneskerettslige spørsmål. Vi fikk høre om rettssystemet i England, herunder hvordan fri rettshjelpsordningen fungerer. Dette ga oss innsikt i forskjeller og likheter fra ordningen i Norge.

Vi besøkte også professor Fareda Banda som underviser ved School of Oriental and African Studies (SOAS), som holdt et kurs for oss om afrikanske kvinners menneskerettigheter. Vi lærte viktigheten av regionale menneskerettighetsinstrumenter og behovet for å ha kunnskap om kvinners livsløp når man utformer kvinners rettigheter. Vi var også på et foredrag om abortrettigheter og utviklingen i verden i dag når det kommer til abortrettigheter. I tillegg besøkte vi London Black Women's Project, som er et krisesenterlignende tiltak som også gir rettshjelp og psykiatrisk oppfølging til voldsutsatte. Siste dagen arrangerte vi en «walking tour», der vi undersøkte den britiske arbeiderklassen i et historisk, feministisk perspektiv.

Rettspolitisk forening (RPF) sitt høstseminar

Alle saksbehandlerne fikk delta på Rettspolitisk forenings høstseminar som ble avholdt på Geilo i månedsskiftet september-oktober 2022. Tema for seminaret var «Etterforskning og rettstaten». Saksbehandlerne fikk stort utbytte av seminaret, både faglig, rettspolitisk og sosialt.

2.6 Intern planlegging og evaluering

JURKs organisasjonsmodell krever systematisk evaluering og dokumentasjon av utførte aktiviteter og oppnådde resultater, samt kontinuerlig arbeid med kollektiv læring og erfaringsoverføring. Dette sikrer kontinuitet i driften og opprettholdelse av kompetanse.

Hvert semester settes det av flere dager til både planlegging og evaluering. Noen overordnede mål ligger fast (se årsrapportens kapittel 1), men innenfor dette har hver gruppe også stor frihet til å bruke tiden som saksbehandler på JURK til det de er engasjerte i. Gruppene utarbeider i fellesskap halvårlige planer, og de andre ansatte på JURK får mulighet til å komme med innspill.

I tillegg evaluerer vi egen virksomhet og måloppnåelse ved slutten av hvert semester.

2.7 Arbeidsmetode: samarbeid og dialog

Samarbeid er en helt grunnleggende del av vår arbeidsmetode. Dette gjelder saksbehandling, rettighetsinformasjon og rettspolitisk arbeid. Dette gjelder både internt og eksternt.

Helt konkret gjennomfører vi dette på følgende måter:

1) *Samarbeid internt*

Samarbeid er en sentral del av arbeidshverdagen i JURK. Samarbeidet skjer i saksbehandlingsgruppene, bl.a. ved at gruppene er kollektivt ansvarlig for hvert brev som sendes ut. I tillegg deltar alle saksbehandlerne i et rettspolitisk prosjekt og en organisatorisk gruppe.

2) *Fast faglig samarbeid*

Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) arrangerer hvert halvår et halvdagsseminar for alle JURKs medarbeidere.

Avdeling for kvinnerett, barnerett og likestillings- og diskrimineringsrett (KVIBALD) ved Juridisk fakultet på UiO er også en viktig faglig støttespiller.

Saksbehandlingsgruppene har også en rekke advokater og andre samarbeidspartnere som kan kontaktes for faglig hjelp i vår behandling av enkeltsaker.

Vi samarbeider også med de andre studentrettshjelpiltakene om både faglige og praktiske spørsmål. Samarbeidet og nettverket mellom de daglige lederne i studentrettshjelpiltakene er en viktig støtte for daglig leder.

Jusshuset har skapt en ny arena for JURKs eksterne samarbeid. Vi har ett særlig tett samarbeid med Jussbuss, både faglig og politisk. Jussbuss står i en særstilling når det gjelder samarbeidet vårt utad. Det er flere likheter mellom de to rettshjelpiltakene, både når det gjelder det organisatoriske, men også rettspolitisk. Samtidig har vi tidvis ulike perspektiver. I Skippergata 23 har vi en interntrapp mellom oss og Jussbuss, og denne brukes flittig.

Vi har også et tett samarbeid med Gatejuristen og Barnas Jurist. De daglige lederne ved tiltakene har blant annet hatt månedlige møter og ansvar for å planlegge et fellesarrangement for alle saksbehandlerne ved Jusshuset.

3) *Andre samarbeid*

Vi har også en rekke møter med våre samarbeidspartnere om konkrete temaer eller prosjekter. Eksempler på dette er:

- Møter med innvandrersorganisasjoner og andre representanter for minoritetsmiljøer.
- Jevnlige møter og dialog med våre samarbeidspartnere på konkrete prosjekter som vold mot kvinner, eks. kampanjen Stopp vold mot kvinner, rapportering på FN-konvensjoner, arbeidet for en samtykkelov i Samtykkealliansen, mv.
- Diverse møter som gjelder rettspolitisk samarbeid, med bl.a. fagbevegelse, politikere og andre organisasjoner.

Her er et lite utvalg av noen av våre samarbeidsorganisasjoner: Alle de fire studentrettshjelpiltakene i Norge, Den thailandske kvinneforening, Den filippinske kvinneforening, Dixi, Senter mot incest og seksuelle overgrep, Dinutvei, Krisesentersekretariatet, Norske kvinners sanitetsforening, Kvinnesaksforeningen, Reform, Advokatforeningen, Juristforbundet, FOKUS, Ottar, Kvinnefronten, LDO, Fri, Antirasistisk senter, Norges kvinne- og familieforbund, Amnesty og Sex og Politikk.

4) Besøk i opplærings- og informasjonsutvekslingsøyemed

JURK drar også på flere besøk til ulike organisasjoner og offentlige myndigheter i løpet av året. Vi gjør dette for gjensidig erfaringsutveksling, for å informere om JURK, og for å heve kompetansen vår.

Disse er noen av de mange vi har vært på besøk hos, eller fått besøk fra i 2022:

- Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)
- Sivilombudet
- Leieboerforeningen
- Nasjonal institusjon for menneskerettigheter (NIM)
- Kontoret for Fri Rettshjelp
- Oslo krisesenter
- Namsfogden
- FOKUS (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål)
- Statens Sivilrettsforvaltning
- Advokatforeningen
- Utlendingsdirektoratet (UDI)

- For fangers pårørende (FFP)
- Kriminalomsorgen

5) *Deltakelse på eksterne seminarer, foredrag et.*

Vanligvis deltar vi med minst to medarbeidere, slik at vi sikrer at kompetansen i større grad kan omsettes til arbeidet og for best mulig informasjonsflyt til resten av organisasjonen. Dette er et utvalg av de eksterne kursene, arrangementene og seminarene vi har vært på i 2022:

- **02.03.2022:** Fagrådgiver og tre saksbehandlere deltok på Nasjonal likestillingskonferanse 2023 hvor temaet var «Seksuell trakassering etter #metoo - hva er status?». Konferansen ble arrangert av Kultur- og likestillingsdepartementet og Bufdir.
- **10.03.2022:** Alle saksbehandlerne på VOF deltok på SODI-seminar i Professorboligen på UiO.
- **28.04.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen og saksbehandlerne Johanne Sophie Lindberg og Susann Nikkerud deltok på det årlige trygderettskurset arrangert av JUS – Juristenes utdanningssenter.
- **31.05.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på LDOs frokostseminar «Styrket likestillingsplikt i offentlig sektor - nye verktøy for menneskerettsaktivister!».
- **02. til 03.05.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen og saksbehandlerne Ane Øybekk og Susanne Børsum deltok på kurs i familie- og ekteskapsrett i regi av JUS – Juristenes utdanningssenter.
- **07.06.2022:** Saksbehandlerne på VOF og daglig leder Bjørk G. Jonassen deltok på SODI-seminar ved Universitetet i Oslo.
- **15.08.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen, Mathea Holden og Ruben Bueide Stabell deltok på «Forskerstafett: hva vi vet om innvandreres tillit til Nav», og «Forskerstafett: hva vi vet om bruken av tvungen lønnsnemnd», på Arendalsuka.
- **16.08.2022:** Rød knapp-alliansen deltok på Arendalsuka med en panelsamtale om vold i nære relasjoner, med særlig søkelys mot psykisk og digital vold.
- **30.08.2022:** JURK deltok på bokbad for Anne Hellum og Vibeke Blaker Strands nye bok «Likestillings- og diskrimineringsrett».

- **06.09.2022:** Saksbehandlerne Ella Halvorsen, Kristin Eielsen Braadland, Jonas Kaas Korsåsen og Anna Mesel deltok på Jussbuss sitt arrangement «Panelsamtale: Fungerer UNE etter sin hensikt?».
- **27.09.2022:** Arbeidsrettsgruppa hadde forhandlingskurs med advokatfirmaet Storeng, Beck og Due Lund.
- **14.10.2022:** JURK ved daglig leder Petrine Iversen deltok på Pridefeiring i Bredtveit kvinnefengsel i regi av Røverradioen.
- **20.10.2022:** Kristin Melheim, Niousha Ghorbani, Elisabeth Høistad Bruce, Signe Midtbø Øyulvstad, Hilde Volden Ringstad og Amanda Hesland var på For fangers pårørende (FFP) sin jubileumskonferanse.
- **15.11.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen og familie-gruppa deltok på NKVTS sitt faglige seminar om vold, foreldreskap og samlivsbrudd.
- **17.11.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på IMDIs årskonferanse med tema: «God integrering og inkludering i arbeidslivet. Vi spør særskilt; hvordan kan vi få flere kvinner med innvandrerbakgrunn i jobb?».
- **09.12.2022:** Jonas Kaas Korsåsen, Ella Halvorsen, Anna Mesel, Pernille Andersson Egenæss, Kristin Eielsen Braadland og Adriana Pooja Joseph deltok på Leieboerforeningen sitt dagskurs i husleierett.

3. Profilering og synlighet

3.1 JURK i media

3.1.1 Avis, blogg, tidsskrift og intervjuer

- **01.02.2022:** Kristoffer Madsen, Inga Marie Tronsaune, Kristin Melheim og Johanne Hjelde fikk en kommentar på trykk i Klassekampen om sovevoldtekt, samtykkelov og Drevdal-saken, med tittelen «'Bare' sovevoldtekt?».
- **17.02.2022:** Susanne Ulven Børsum, Anna Mesel og Johanne Sophie Lindberg fikk en artikkel på trykk i Aftenposten om behovet for en samboerlov i Norge, med tittelen «Et samboerskap er ofte en fattigdomsfelle for kvinner».
- **21.02.2022:** Christiane de Soya, Madeleine Holgeid og Sevgi Usein skrev en artikkel som ble publisert på Rettspolitisk forening sin blogg «Kritisk juss» om #metoo, med tittelen «#metoo – hva nå?».

- **08.03.2022:** Johanne Hjelde imøtegikk justisminister Emilie Enger Mehls uttalelser om samtykkelov i en artikkel publisert i Dagsavisen, med tittelen: «Sex uten samtykke er voldtekt».
- **08.03.2022:** Bjørk G. Jonassen og Thea Austgulen skrev et innlegg i Juridika om diskrimineringsvernet. Tittelen var «Absolutt tvilsrisiko til hinder for diskrimineringsvernet?».
- **08.03.2022:** Thea Austgulen fikk publisert et debattinnlegg i Avisa Oslo om samtykkeloven. Tittelen var «Samtykke er en essensiell del av sex».
- **13.05.2022:** I en artikkel på ROPs nettsider ble Bjørk G. Jonassen og Johanne Hjelde intervjuet om kvinners soningsforhold: «Etterlyser bedre tilbud for kvinner i fengsel».
- **30.05.2022:** Saksbehandlerne Sivaani Nirmalanathan og Ingeborg Skov Høye ble publisert i Kritisk juss-magasinet med artikkelen «Ingen rettssikkerhet uten tolk».
- **20.06.2022:** Amanda Foss, Mathea Holden og Thea Austgulen skrev en kommentar til Riksrevisjonens rapport om offentlige myndigheters innsats mot vold i nære relasjoner som var på trykk i Dagsavisen: «Svikter partnerdrapsforene».
- **23.07.2022:** Susanne Ulven Børsum, Ane Jørdre Øybekk og Sevgi Usein skrev et innlegg i Aftenposten om når en fraskilt forelder saboterer for pass til barna. Tittelen var «Når en fraskilt forelder saboterer for pass til barna».
- **23.09.2022:** Jonas Kaas Korsåsen skrev et innlegg om ny husleielov i Dagsavisen. Tittelen var «En forbrukerfiendtlig lov».
- **26.09.2022:** Kristin Eielesen Braadland og Anna Mesel skrev et innlegg om husleierett i Nettavisen, med tittelen «Ti ting du må vite før du skal leie».
- **06.10.2022:** Daglig leder Petrine Iversen uttalte seg til Juristen om regjeringens forslag til statsbudsjett for 2023, og hva det ville bety for tilskuddsordningen for spesielle rettshjelpiltak. «JURK mener juridiske hjelpetiltak for kvinner rammes».
- **28.10.2022:** Daglig leder Petrine Iversen og fagrådgiver Thea Austgulen hadde kronikk på trykk i Dagsavisen om den nye voldsoffererstatningslovens ikrafttredelse. Tittelen var «Utsett den nye loven, Mehl».
- **01.11.2022:** Bjørk G. Jonassen og Petrine Iversen stilte til intervju med Juristen og snakket om lederskifte i JURK, rettshjelpsordningen og vold i nære relasjoner: «Mange sier de ville gitt opp».

- **03.11.2022:** Jonas Kaas Korsåsen skrev et innlegg om det offentliges manglende bruk av tolk i Dagsavisen. Tittelen var «Å tolke loven».
- **09.11.2022:** Madeleine Holgeid, Thea Kristine Seim og Ella Halvorsen skrev et innlegg som er publisert på Rettspolitisk forenings blogg «Kritisk juss», med tittelen «Diskrimineringsnemda – et strålende tilbud, men fungerer det?».
- **11.11.2022:** Adriana Pooja Joseph skrev innlegg i Klassekampen om 24-årskravet i familieinnvandringsaker med ektefelle eller samboer. Tittelen var «Dårlig håndverk som rammer hardt».
- **07.12.2022:** Øisten Høyde Braanen og Susanne Børsum skrev et innlegg i Fett om en samboerlov: «Uten en samboerlov trues likestillingen».
- **14.11.2022:** Nora Bergstrøm skrev artikkel om betydningen av samtykkelov. Tittelen var «Det er på tide å skifte fokuset over på hva menn kan gjøre for å unngå å voldta».
- **20.12.2022:** Thea Austgulen skrev et innlegg i Dagsavisen om å samtykkelov. Overskriften var «Vi må ha samtykkelov nå».

3.1.2 Radio / Podcast / TV

- **17.02.2022:** Bjørk G. Jonassen deltok på radioprogrammet Ekko hos NRK for å snakke om kvinners soningsforhold.
- **26.09.2022:** Adriana Pooja Joseph og Anna Mesel deltok på podcasten til Studenttorget for å snakke om husleierett.
- **19.12.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på Dagsnytt 18 og forklarte hvordan lovforslaget fra Straffelovrådet ikke i tilstrekkelig grad gir oss en samtykkebasert voldtektsbestemmelse.

3.2 Debatter, appeller, arrangementer, etc.

Dette er et utvalg av debatter, appeller og arrangementer som JURK arrangerte, medvirket eller deltok på i 2022.

- **04.02.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen holdt appell foran Stortinget i anledning markeringen «Rettsikkerhet for kvinner – døm overgriperne». Hun tok opp behovet for en samtykkebestemmelse og hvordan denne vil føre til holdningsendringer. I tillegg tok hun opp krav om systematisk og fast opplæring for meddommere, advokater og dommere. Det var flere hundre oppmøtte.
- **11.02.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok i panelsamtale i Bergen om samtykkelov arrangert av Høyres studenterforening. Høyre-politiker Peter Frølich,

advokat Silje C. Hellesen og advokat Elisabeth Rød deltok også.

- **24.02.2022:** Daglig leder Bjørk G. Jonassen deltok på debatt i regi av Nok.Norge. Tema var «Hvordan kommer vi til null?», og Bjørk snakket om behovet for en samtykkelov.
- **04.03.2022:** Daglig leder Bjørk G. Jonassen holdt appell under Mira-senterets demonstrasjon utenfor Stortinget som handlet om minoritetskvinnens manglende og minkende rettigheter i Norge. I appellen tok hun til orde for oppmyking av reglene i utlendingsregelverket.
- **10.03.22:** Fagrådgiver Thea Austgulen lagde og holdt foredrag om samtykkealliansen og vårt arbeid og status for samtykkelov på Kvinnefronten Bergens arrangement under Kvinnefestivalen.
- **04.04.2022:** Ingunn Viken Taksdal, Susann Nikkerud og Vilde Rasmussen var med på å arrangere et seminar om fri rettshjelp på Stortinget, sammen med Rettshjelpsalliansen.
- **23.05.2022:** Fængselsprosjektet i JURK arrangerte panelsamtale om kvinners helsetilbud i fængsel på Kulturhuset.
- **02.06.2022:** Kvinnehelse og Rød Knapp arrangerte panelsamtalen «Psykisk vold – hva med rettsikkerheten?».
- **15.08.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen holdt innlegg på Arendalsuka-arrangementet «Statsborgerskap til salg» i regi av NIBR – By- og regionforskning. Hun tok blant annet opp de alvorlige konsekvensene inntektskravet for permanent opphold og statsborgerskap kan ha blant annet for kvinner utsatt for vold i ekteskapet og som er i Norge på familiegjeforening. Øvrige deltagere var NOAS-leder Pål Nesse og leder for Arendal innvandrerråd Josef Hæier.
- **16.08.2022:** Rød knapp-alliansen arrangerte panelsamtale om digital vold og krenkelser.
- **18.08.2022:** Daglig leder Bjørk G. Jonassen arrangerte sammen med Gatejuristen og Jussbuss en debatt om fri rettshjelp under Arendalsuka. Arrangementet løftet historiene til de enkeltpersonene som har behov for fri rettshjelp. Lederne av tiltakene holdt innlegg under arrangementet hvor de trakk frem hver sin enkelthistorie. Deretter var det en panelsamtale med representanter fra de politiske partiene, hvor Jonassen var ordstyrer.

- I august og september 2022 deltok daglig leder Bjørk G. Jonassen på en seminarrekke om ny rettshjelplov. Seminarrekken ble arrangert av Jon T. Johnsen, professor emeritus ved UiO. Under et av seminarene holdt Bjørk, sammen med daglig leder av Jussbuss og daglig leder av Jussformidlingen, et innlegg om hvilken funksjon de spesielle rettshjelpiltakene skal ha i en ny rettshjelpsordning. Det ble trukket fram at tiltakene må fortsette å være et supplement, at avhengigheten av frivillighet må senkes og at det er behov for større forutberegnelighet. Jonassen trakk også fram at en ny rettshjelpslov må utformes i et likestillings- og ikke-diskrimineringsperspektiv.
- **05.10.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok i digitalt møte med Nordisk ministerråd om «New Ways to tackle Gender-Based Violence: Nordic and Baltic Approach». JURK svarte på spørsmål om Norges mangelfulle arbeid med vold mot kvinner og vold i nære relasjoner under covid-19-pandemien. Intervjuer/møter ble utført med organisasjoner i de nordiske og baltiske statene.
- **07.10.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok i panelsamtale på stortingsseminar om vold i nære relasjoner, arrangert av AP og SP. Hun snakket om hvordan JURK jobber med vold mot kvinner, og hvilke utfordringer vi ser. Hun deltok også på mingling etterpå, og fikk etterspurt fremgang i arbeidet med utvidet myndighet til ileggelse av omvendt voldsalarm, og fikk snakket om JURKs synspunkter på ny voldserstatningslov og hvorfor vi mente ikrafttredelsen burde utsettes.
- **25.10.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på rundbordsamtale om vold mot kvinner med tittelen «Kvinner med minoritetsbakgrunn utsatt for partnervold: Utfordringer og løsninger». Prosjektet er et samarbeid mellom Psykologisk institutt ved UiO, Mental Health and Human Rights Info (mHHRI) og Norske Kvinners Sanitetsforening (NKS). Det deltok personer fra fri rettshjelp, advokatstanden og politi, samt én bruker, én representant fra en brukerorganisasjon og én ekspert på området. Fagrådgiver Thea sin rolle var å snakke om JURKs kunnskap og erfaringer rundt temaet.
- **19.11.2022 - 20.11.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen arrangerte årets Jussambassadørseminar. Temaet for årets foredrag og opplæringsmaterieell er arbeidsrett og diskrimineringsrett, med fokus på regler som skal verne mot dårlig behandling av innvandrere i arbeidslivet. Brosjyren heter «En trygg og god arbeidsplass – Introduksjon til norsk arbeidsliv og diskrimineringsvern».
- **26.11.2022:** Daglig leder Petrine Iversen deltok i en panelsamtale om kvinners privatøkonomi og økonomisk selvstendighet på Latinamerikansk forenings kvinnekongress 2023, initiert av foreningens kvinnenettverk. Hun trakk frem JURKs erfaringer med økonomisk uavhengighet og økonomisk sårbarhet innenfor

saker om samboerskap, ID-misbruk og utlendingsrett. Representanter fra bank- og finansnæringen deltok også.

- **01.12.2022:** Jonas Kaas Korsåsen holdt et innlegg under tolkekonferansen om det offentlige plikt til å bruke tolk etter tolkeloven § 6, og JURKs erfaringer med forvaltningens restriktive bruk av tolk.
- **08.12.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen var med å arrangere frokostseminar for lansering av sivilsamfunnets skyggerapport til FNs kvinnekonvensjon (CEDAW). På seminaret holdt hun et innlegg hvor hun snakket om JURKs statistikk, herunder sakstyper vi jobber med og hvilke utfordringer vi ser for kvinners likestilling i Norge i dag.

Rekruttering:

Saksbehandlerne i JURK har markedsført muligheten for å søke jobb hos JURK i en rekke forelesninger ved juridisk fakultet på UiO i april og september 2022. MOR-gruppa har også laget sosiale medier-kampanjer i denne forbindelse og representert JURK på Arbeidslivsdagene (ALD).

Oppsøkende arbeid og rettighetsinformasjon:

JURK hadde høy oppsøkende virksomhet gjennom hele 2022. Fra 21. til 25. mars var alle JURKs saksbehandlere på rettighetsturné. De besøkte ulike steder i Oslo og omegn, Nordland, Trøndelag, Innlandet og Møre og Romsdal, hvor de holdt foredrag, stod på stand og tok inn saker. Se mer om JURKs rettighetsinformasjonsarbeid og oppsøkende virksomhet i [kapittel 6](#).

3.3 Hjemmeside og sosiale medier

JURKs nettside er www.jurk.no. Sidens innhold er tilpasset for å nå ut til mer utsatte grupper og innholdet er lagt opp for å at det skal være enkelt for potensielle klienter å navigere seg rundt på siden.

Hjemmesiden skal først og fremst formidle *hva* vi kan bistå med, *når* klientene kan kontakte oss, og *hvordan* de kontakter oss. Dette kommer tydelig frem på nettsiden. Muligheten for å sende inn saken elektronisk på våre nettsider er populær, og ordningen fungerer godt. Vi har fortsatt å se en økning i antall saker som kommer inn via nettsiden. Dette tyder på at mange synes det er lett å finne fram til skjemaet hvor man kan registrere sin sak.

Nettsiden til JURK har i flere år kun vært på norsk og engelsk, men i begynnelsen av 2021 ble det satt opp oversettelse på arabisk, nordsamisk, somali og thailandsk. Vi har fortsatt et ønske om å få oversatt siden til enda flere språk.

JURK er aktive i sosiale medier, spesielt Facebook og Instagram. Vi opplever dette som spesielt effektivt når vi vil spre et budskap til aktuelle grupper raskt. Det kan være alt fra at vi har problemer på sentralbordet vårt, til å gi generell rettighetsinformasjon, skape blest rundt kampanjer eller reklamere for kommende arrangementer og nylig publiserte artikler.

Alle de fire studentrettshjelpiltakene i Norge har også en felles hjemmeside, www.gratisrettshjelp.no.

3.4 Stands, arrangement og markeringer

- **Markering av valentinsdagen**

JURK har tradisjon for å bruke tiden rundt valentinsdagen til å arrangere «Kjærlighetsuka», hvor vi jobber for å spre rettighetsinformasjon rundt samboeres rettigheter. I Kjærlighetsuka 2022 stod vi på stand flere steder og delte ut våre brosjyrer som inneholder rettighetsinformasjon om samboerskap og generell informasjon om JURK. Vi hadde også en vellykket kampanje på sosiale medier i denne forbindelse.

- **Markering av 8. mars – den internasjonale kvinnedagen**

Vi markerte 8. mars 2022 med å gå i 8. mars-toget under JURKs parole, som var en del av hovedtoget: «Sykere av soning – bedre helsetilbud til kvinnelige innsatte nå!». Vi hadde også en markering på kontoret og fikk artikler på trykk den dagen. I tillegg hadde vi en vellykket kampanje på sosiale medier som nådde ut til mange.

- **Markering av 25. november – FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner**

Formålet med denne dagen er å rette oppmerksomhet mot vold mot kvinner som et globalt problem.

I anledning dagen arrangerer Rød knapp-alliansen årlig en konferanse med et aktuelt tema for dagen. Rød knapp-prosjektet i JURK bidro også denne gangen til planlegging og gjennomføring sammen med resten av alliansen. Temaet for konferansen i 2022 var «Å forlate vold: Hva er terskelen for å ta det første skrittet? Hva møter man da?». Under den første delen av seminaret var det en filmvisning og etterfølgende samtale med filmskaper

Nefise Özkal Lorentzen. Deretter var det panelsamtale med Margunn Bjørnholt og Nora Ruud fra NKTVS, samt en representant fra Oslo Krisesenter. Aslak Bonde var ordstyrer.

Daglig leder Petrine Iversen markerte dagen i to sammenhenger. Den 24. november 2022 holdt hun appell på MiRa-senterets markering for å støtte voldsutsatte kvinner. JURKs appell handlet om behovet for å lempe på botids- og inntektskravet i utlendingsretten som et tiltak for å bekjempe vold i nære relasjoner. Den 26. november 2022 holdt hun en appell under en markering mot den nye voldserstatningsloven. Markeringen ble initiert av organisasjonen Du eier meg ikke, og Romerike krisesenter, Jeg reiser meg og Stine Sofies stiftelse var også representert. Appellen handlet om at den nye voldserstatningsloven er problematisk i et likestillingsperspektiv, og gir voldsutsatte kvinner et dårligere vern.

- **Profilering mot studenter**

JURK profilerer seg mot studenter – både for å få jusstudenter til å søke jobb hos oss, for å få studenter med problemer til å henvende seg til oss for hjelp og for å være deltakende aktører i studentmiljøet. Vi anser oss dessuten selv som en viktig motvekt til det trykket den kommersielle delen av advokatbransjen har mot jusstudentene. Ved å være en synlig aktør i studentmiljøet bidrar vi til å vise frem andre jobbmuligheter og karriereveier, øke bevisstheten omkring rettspolitiske og kvinnepolitiske problemstillinger og synliggjøre hvordan jurister kan bidra til å bedre rettssikkerheten til utsatte grupper. Ikke minst leverer vi ett viktig undervisningstilbud til de studentene som arbeider hos oss. De får et helt unikt år, og blir godt forberedt på et arbeidsliv innen forskning, rettshjelp, politikk eller annet juridisk arbeid.

Vi profilerer oss mot studenter som trenger hjelp fra oss. Vi har jevnlig stand ved ulike utdanningsinstitusjoner i Oslo og omegn. Vi etterstreber også å være synlig i medier rettet mot studenter, for eksempel studentaviser og podkaster rettet mot studenter.

For å vise frem jobbmulighetene hos oss er vi alltid til stede på arbeidslivsdagene i Oslo og Bergen. Vi holder også bedriftspresentasjoner for de nye studiestartstudenter ved juridisk fakultet i Oslo, og har i tillegg flere stands ved Det juridiske fakultet i Oslo i forbindelse med rekruttering.

4. Saksbehandling

4.1 Oversikt

Vi definerer en sak som én juridisk behandlet problemstilling. All vår saksbehandling er skriftlig. Unntaket er når vi bistår klienter i forhandlingsmøter, forliksråd, husleietvistutvalg,

motpartsmøter og liknende, der vi naturligvis opererer muntlig. I tillegg gir vi ofte henvisninger og annen praktisk informasjon muntlig.

Vi mener at den skriftlige saksbehandlingen er den beste måten å gi rettshjelp på. Det skriftlige svaret vi gir til våre klienter er alltid godkjent av hele saksbehandlingsgruppa etter en grundig gjennomgang, og på den måten sikrer vi kvaliteten ved rettshjelpen som gis. Når klienten får informasjonen skriftlig kan hun dessuten lese det flere ganger over lengre tid, og hun slipper å nedtegne informasjon eller forsøke å huske den informasjonen som blir gitt. Det er også en fordel.

Utgangspunktet er at vi gir hjelp til selvhjelp. Vi legger stor vekt på å tilpasse rettshjelpen ut fra den enkelte klient. Ressurssterke klienter kan for eksempel ha god nytte av å få utdelt standardisert rettighetsinformasjon, eksempelvis en brosjyre eller et standardskriv. Mer ressursvake klienter kan behøve et brev skrevet på lett norsk med konkret informasjon om hennes sak. Vi forsøker alltid å gi informasjon til våre klienter på et *lett og forståelig språk* og sørger for at informasjonen er mest mulig tilpasset den enkelte klient.

I 2022 fikk vi inn totalt 6 060 henvendelser. Av disse ble 526 henvist videre direkte fra sentralbordet. En henvendelse kan for eksempel være saker innenfor rettsområder vi ikke behandler, at klienten trenger å få saken sin juridisk behandlet raskere enn vår saksbehandlingstid, at vi ikke har mottak den dagen klienten ringer inn eller at det er klart at henvendelsen til klienten er av praktisk art og ikke juridisk. Noen ganger må vi også henvise klienter grunnet manglende kapasitet. Vi henviser alltid til en annen organisasjon eller offentlig etat som vi mener at kan hjelpe klienten. Ettersom disse henvendelsene ikke er blitt direkte saksbehandlet fra JURKs side, kategoriserer vi dem ikke som «saker». Vi gjør oppmerksom på at dette praktiseres ulikt hos de forskjellige tiltakene.

4.2 Antall behandlede saker

I 2022 behandlet vi 5 534 unike saker. Dette er en oppgang fra 2019, 2020 og 2021. Vi er godt fornøyd med antall behandlede saker i 2022.

Nedenfor finnes en oversikt over antall saker vi behandlet på ulike saksområder i 2022. Det er saker om ekteskap og spørsmål om barn og foreldre som vi har behandlet klart flest av. Deretter følger saker innenfor arbeidsrett, husleierett og utlendingsrett. I kategorien som heter «vold og mishandling», er det kun registrert saker hvor klientens hovedspørsmål er relatert til vold og overgrep, for eksempel om anmeldelse. Dersom spørsmålet omhandler voldsoffererstatning, skilsmisse eller oppholdstillatelse, registreres sakene under disse kategoriene selv om vold er en del av sakene.

Siden 70-tallet har JURK gitt rettshjelp til kvinner i soning, både ved å ha saksmottak, ved å holde foredrag i fengsel og ved å jobbe rettspolitisk for å bedre soningsforholdene deres. For første gang etter pandemien har vi i 2022 hatt mulighet til å gjennomføre alle planlagte fengselsmottak i kvinnefengsler og kvinneavdelinger i fengsel. Vi har behandlet 111 saker fra 39 innsatte, og dette er en liten nedgang fra 2021. Saksantallet er også lavere enn i 2020 (131 saker) og 2019 (161 saker).

Likevel er det grunn til å merke seg at mengden kvinnelige innsatte som har henvendt seg til oss i 2022 utgjør omtrent 1/5 av den totale mengden kvinnelige innsatte. Vår opplevelse er at de kvinnelige innsatte fremdeles har hatt et stort behov for rettshjelp og rettighetsinformasjon, og at nedgangen i saksmengde sannsynligvis skyldes andre faktorer. Selv om samarbeidet med fengslene fungerer godt, har vi for eksempel opplevd at de innsatte ikke har blitt tilstrekkelig informert på forhånd om at vi kommer og hva vi kan tilby, med den følge at få innsatte møter opp. I tillegg har vi hatt litt færre saksmottak enn det vi hadde før pandemien, og vi har ikke besøkt kvinneavdelingen i Trondheim fengsel i 2022. Vi tror også det vil ta tid å re-etablere oss blant fengselspopulasjonen etter noen år med pandemi. I 2023 tar vi sikte på å øke antallet saksmottak i fengsel, gjenoppta besøkene i

Trondheim fengsel og samarbeide enda tettere med de ansatte i fengslene for å sikre at informasjon om vårt tilbud og våre mottak når frem til de innsatte.

Statistikken viser at de kvinnelige innsattes behov for rettshjelp er noe annerledes enn det behovet JURKs øvrige klienter har. Ikke overraskende er spørsmål om fengselsrett det saksområdene flest innsatte har spørsmål om. Det er også flere som har spørsmål innenfor barn og foreldre og om gjeld.

4.3 Partsrepresentasjon

Vi hjelper våre klienter med partsrepresentasjon både i saker hvor motpart er privatperson og når motpart er en offentlig instans. Skriftlig partsrepresentasjon kan for eksempel innebære at vi korresponderer skriftlig med motparts advokat på vegne av vår klient eller at vi klager på offentlige vedtak. Muntlig partsrepresentasjon kan innebære at vi representerer vår klient i forhandlingsmøter med arbeidsgiver, eller at vi bistår i forliksrådet.

JURK har i løpet av 2022 skrevet 192 brev eller påkrav til motpart og 86 klager og tilsvær til instanser som blant annet UDI, UNE, NAV, Fylkesmannen, Husleietvistutvalget, Trygderetten, Forliksrådet, Politiet og fengsler. I tillegg har vi hatt 21 tilfeller av muntlig representasjon i saker, inkludert representasjon i forliksrådet. Dette er en nedgang fra 2021, der vi skrev 234 brev eller påkrav til motpart og 108 klager til ulike instanser, og bistod med muntlig representasjon i 31 saker. Denne nedgangen skyldes sannsynligvis en kombinasjon av at det totale sakstrykket har vært større i 2022 enn i 2021, samtidig som to saksbehandlere

hos oss har vært langtidssykemeldt. Det har gjort det nødvendig å prioritere enda strengere, da partsrepresentasjon ressurskrevende arbeid. Vi har likevel strukket oss langt i å prioritere partsrepresentasjon for klienter med stort behov for denne type bistand med de forutsetningene vi har hatt.

4.4 Saksbehandlingsområder og tendenser vi så i 2022

Arbeidsrett

I 2022 har vi hatt en oppgang i antall saker om arbeidsrett. Majoriteten av sakene vi har jobbet med har handlet om ulike spørsmål knyttet til arbeidslivet. Det har vært mange ulike typer spørsmål og problemstillinger.

En stor andel saker handler om oppsigelse og uenighet om oppsigelsens saklighet. Klientene føler seg ofte urettferdig behandlet, og er ofte svært uenige i oppsigelsen. Flere har nevnt at de tror at oppsigelsen begrunnes vilkårlig, kun for å bli kvitt klienten som arbeidstaker. I disse sakene opplever vi ofte at klienten ikke ønsker jobben tilbake. I slike saker har vi gitt rettighetsinformasjon om reglene og formkravene til oppsigelse. Vi erfarer også at noen klienter venter for lenge med å ta kontakt med oss, og at fristen til å kreve forhandlingsmøte enten er ute eller neste ute. Dårlig tid, i tillegg til dårlig kapasitet, har ført til at vi ikke har hatt noen forhandlingsmøter for klienter denne våren.

Vi har også fått mange henvendelser om pengekrav. Klientene mener arbeidsgivere skylder dem penger etter at de har avsluttet arbeidsforholdet, særlig manglende feriepenger og utestående lønnskrav etter ulovlige trekk i lønn. Vi opplever at klientene er så «ferdige» med arbeidssituasjonen at de helst vil ha så lite kommunikasjon med sine tidligere arbeidsgivere som mulig. Det krever derfor litt arbeid å finne ut av hvorfor beløpet ikke er betalt ut. Det er veldig mange ulike begrunnelser til hvorfor arbeidsgivere ikke betaler, men som regel er det uenighet om kravet eksisterer i det hele tatt.

Denne våren har vi gjeninnført rutinen om å sende påkravsmal til klientene, før vi har skrevet et påkrav for dem. I påkravsmalen fyller de inn kravets størrelse og begrunnelse, og sender til skyldneren først. Fordi det tar mye ressurser å holde slike saker åpne, avslutter vi sakene og sier at de skal ta kontakt med oss på nytt hvis de fortsatt ikke får betalt. Vi vet derfor ikke hvor mange som faktisk får betalt, eller om de bare gir opp, men vi vet at ikke alle tar kontakt med oss på nytt.

En annen erfaring i innkrevingsprosessen er at det generelt er vanskelig å få arbeidsgiver til å betale, uavhengig om det er JURK som skriver påkravet. Useriøse arbeidsgivere med dårlig system- og lovforståelse svarer så vidt på henvendelsene og påstandene i påkravet. Av de som faktisk svarer opplever vi at de ikke tar det seriøst. Vi har derfor skrevet to forlikklager denne våren.

Det er også svært mange som tar kontakt med oss grunnet dårlig psykososialt arbeidsmiljø på arbeidsplassen. De opplever mobbing og generelt dårlig behandling. Da det ofte er noen i ledelsen som utsetter de for dette, har de svært liten tillitt til å ta dette opp med leder, tillitsvalgt eller verneombud. Det er også mange som ikke har, eller ikke vet om, om verneombud eller tillitsvalgt. I slike saker er det også mange som vegrer seg for å ta kontakt med ledelsen, og de syntes generelt det er veldig vanskelig å gå frem i egen sak. Det skjeve maktforholdet, avhengigheten av å ha jobb og en stabil inntekt kommer blir veldig tydelig frem i disse sakene, og gjør at klientene ikke tar tak i saken. Det er mange som ønsker at JURK skal gå i møte med arbeidsgiver for mekling. Klientene er ikke så opptatt av lover og regler i disse sakene, de trekker heller frem at det strider mot rettferdighetssansen og at situasjonen preger de psykisk i stor grad.

Vi har også fått noen henvendelser som kun baserer seg på tolkning av arbeidsavtalen mellom partene. Klientene har både spørsmål om kontraktens lovlighet, og hvordan man skal forstå kontrakten. Vi ser en del misforståelser knyttet til kontrakten og arbeidsforholdet generelt, for eksempel hvor mye lønn man har rett på og rett på sykepenger. Vi opplever også en del spørsmål knyttet til arbeidsgivers styringsrett. I disse sakene har vi skrevet informasjonsbrev der vi peker på tolkningsalternativer i tråd med alminnelig avtalerett, men tar forbehold om at det kun er domstolene som kan avgjøre tvilstilfellene.

Videre har vi fått inn flere saker som dreier seg om varsling. Klientene opplever at det er vanskelig å finne informasjon om deres rettigheter en varslingsprosess. I disse sakene kan vi gi rettighetsinformasjon og skrive informasjonsbrev.

Vi har også sett en økning i antall saker som dreier seg om sesongarbeid. Det er typisk utenlandske klienter som kommer til Norge for jobbe om sommeren. Disse klientene opplever dårlig arbeidsmiljø, manglende utbetaling av lønn og oppsigelser.

Diskrimineringsrett og seksuell trakassering

Vi har hatt en liten økning i saker innenfor diskriminering. De fleste sakene skjer i et arbeidsforhold, hvor partene ofte er mellom arbeidsgivere arbeidstaker. Vi har fått inn flere saker som dreier seg om diskriminering grunnet etnisitet. Vi opplever også en økning i graviditetsdiskriminering i arbeidsforhold. Det typiske er at klienten mottar oppsigelse, får en annen stilling eller ikke får jobben. Vi opplever at en del av disse sakene kommer til JURK lenge etter at arbeidsforholdet er avsluttet. Klientene er ofte opptatt å få konstatert at det de ble utsatt for ikke er greit, og at det er diskriminering.

Vi har fått noen saker i løpet av våren der klientene ved mottak forteller at de opplever at de har blitt diskriminert, men senere viser det seg at det ikke nødvendigvis er snakk om

diskriminering i diskrimineringslovens forstand. Sakene må derfor løses på andre måter enn å klage de inn til Diskrimineringsnemnda.

Vi erfarer en økning i saker om seksuell trakassering og ser at dette i all hovedsak fortsatt skjer i arbeidslivet. Her, som i rene arbeidsrettssaker, er det ofte problemer med overordnede. Det er derfor vanskelig for klientene å ta tak i egen sak, grunnet manglende tillitt. Vi ser også en tendens til at det er flere trakassører i sakene om seksuell trakassering.

Vi henviser alle klienter vi har innen diskriminering og seksuell trakassering til å ta kontakt med Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) for å få veiledning og en vurdering av saken sin. Deretter kan vi bistå med å eventuelt skrive en klage til Diskrimineringsnemnda.

Vi opplever at noen klienter ikke går videre med saken, i frykt for konsekvenser. Å ta saken videre kan ha store sosiale og økonomiske konsekvenser for klienten. Til tross for at Diskrimineringsnemnda er et gratis tilbud, kan motpart ta saken videre til domstolen, hvor klienten risikerer å måtte betale saksomkostninger. Det er også en utfordring at noen av klientene mangler et minimum av bevis for å underbygge saksforholdet i flere av sakene, som gjør at vi ikke kan ta saken videre.

Vi har også bistått flere klienter med å skrive brev til motpart og klage inn saker om diskriminering på ulike diskrimineringsgrunnlag til Diskrimineringsnemnda. Vi har også deltatt på flere muntlige forhandlinger. Dette semesteret har JURK også fått en del medhold i saker for Diskrimineringsnemnda.

Vi har gjort en nøyere vurdering av hvilke saker vi faktisk klager inn til Diskrimineringsnemnda i 2022. Prosessen i Diskrimineringsnemnda kan være ressurskrevende og ubehagelig for klienten, særlig i lys av begge parter har fullt innsyn i saken. Særlig i de sakene der klienten ikke er så opptatt av det prinsipielle, men heller ønsker en økonomisk kompensasjon, oppleves det som at de får lite igjen for den innsatsen de legger inn. I de tilfellene vurderer vi nå videre måter å hjelpe klienten på, som rettighetsinformasjon og forhandling med motpart.

Trygderett

Vi har hatt en nedgang i antall trygdesaker sammenlignet med 2021, men har fortsatt hatt en del slike saker. Vi har fått henvendelser om uføretrygd, uføretrygd med ulike tilleggsytelser som ung-ufør og yrkesskadefordel, dagpenger, sykepenger, forhøyet hjelpestønad. Svangerskapsenger, foreldrepenger og noen tilbakebetalingskrav. Vi har også fått inn andre stønader som vi ikke har jobbet med tidligere, og spørsmål knyttet til selve beregningen av stønaden. I flere av sakene har vi kommet borti ulike «kvinnesykdommer», herunder endometriose og ME.

I trygdesaker hjelper vi klientene med å skrive klager på avslag, så fremt klagefristen ikke er gått ut. Vi opplever at flere klienter ønsker hjelp til å forstå vedtak fra Nav, uavhengig av om klientene har norsk som morsmål eller ikke, og det bistår vi med. Videre opplever vi at klientene ikke er klar over at de kan ha rett på tolk fra Nav.

De som tar kontakt med mer generelle spørsmål om Nav, eller de som ikke har et aktivt vedtak, henvises som regel til Navs lovpålagte veiledningsplikt. Det er en stor andel klienter som tar kontakt med slike henvendelser. De lurer for eksempel på hvilke ytelser de kan ha krav på eller hva som faktisk står i vedtaket de har mottatt. En klar tendens blant våre klienter er at de har svært lite tillit til Nav og mange blir misfornøyde når de må henvende dit med spørsmål. Vi har henvist en del til «Hjelp med Nav», men vi har også skrevet noen informasjonsbrev.

Vi har skrevet en del klager og anker. Av de klagene vi har skrevet, har vi erfart en tendens hos klienter at de tror at Nav endrer begrunnelsen for avslaget i løpet av klageprosessen. Det som faktisk skjer er at Nav avslår en søknad på grunn av at ett kumulativt vilkår ikke er oppfylt, de tar videre ikke stilling til de øvrige kumulative vilkårene som også må være oppfylt. Hvis klagen på det spesifikke vilkåret fører frem, vil Nav gå videre og vurdere øvrige vilkår. Hvis et annet alternativt vilkår heller ikke er oppfylt, vil klienten fortsatt få avslag på ytelsen, men nå med en annen begrunnelse. For klientene fremstår det da at Nav har en helt ny begrunnelse. Vi erfarer at dette skaper stor forvirring for mange.

I noen saker har vi erfart at vi ikke har noe å utsette på det rettslige i sakene klientene sender inn. Som i de sakene der det er klart objektive vilkår som ikke er oppfylt, og ingen unntak fra regelen gjør seg gjeldende. I disse sakene tar vi en samlet gruppevurdering på at vi ikke har noe rettslig å utsette i saken, og informerer klientene om dette.

Vi erfarer at noen klienter bruker litt tid fra de får avslag til vi får inn saken. Et problem da er å rekke klagefristen. Vi har opplevd flere ganger at Nav avslår forespørselen om å få utsatt frist til å komme med utfyllende merknader til fristavbrytende klage.

Familierett

I likhet med tidligere år mottar vi svært mange henvendelser knyttet til reglene rundt skifteoppgjør. Vi opplever at mange synes disse reglene er vanskelige. For de fleste er innholdet i begreper som «felleseie», «særeie», «skjevdeling», «naturalfordeling» og «skjæringstidspunkt» svært komplisert å forstå.

Vi opplever at mange av sakene handler om den verdimesige fordelingen av felles bolig, men vi får også jevnlig henvendelser knyttet til fordeling av felles innbo, bil og hytte.

Videre får vi ofte saker om skjevdeling. Dette er et unntak fra hovedregelen om likedeling som mange synes er konseptuelt vanskelig å forstå og ikke har vært klar over i sine ekteskap.

Vi opplever at mange klienter har fulgt et «tradisjonelt» kjønnsrollemønster i den forstand at deres partnere ofte eier bolig alene, betaler ned lån og har kontroll over parets felles økonomi mens klientene våre gjerne har tatt hånd om barna og dekket forbruksutgifter. Er eksempelvis bolig kjøpt før man er gift vil nettoverdien og verdistigningen kunne skjevdeles. Dette opplever vi at vi får mange saker om.

Skjevdelingskrav henger ofte sammen med opparbeidelse av eierandel i felles bolig. De aller fleste av våre klienter har vært samboer før de gifter seg. I samboerperioden opplever vi at mange av våre klienter ikke kjøper seg inn i partneres bolig, men hjelper til med oppussing, nedbetaling av gjeld og har hovedansvar for felles barn. I skifteoppgjøret er det derfor gjerne et spørsmål om klientene har opparbeidet seg en eierandel i felles bolig før de giftet seg eller om den fraskilte ektefellen kan kreve skjevdelte denne.

Mange av klientene som ikke kjenner til ekteskapsloven har også feilaktig antatt at de ikke har noen rettigheter i skifteoppgjøret fordi deres fraskilte ektefeller forteller dem at de ikke kan kreve noe. Dette medfører også at noen klienter skriver under på skifteavtaler de ikke forstår eller som de senere mener urimelig. I slike saker om avtaletolkning og vurdering av urimelighet er vi ofte nødt til å henvise til andre tiltak eller advokat.

Saker om gjeldsfradrag, gjeldsansvar innad utad og innad har holdt seg på et stabilt nivå dette året.

Vi opplever også at mange har spørsmål om den praktiske prosessen ved separasjon og skilsmisse. Mange er ikke klar over at man har mulighet til å gjennomføre et offentlig skifte. Samtidig er det en del klienter som er redde for å bli lurt i skifteoppgjøret fordi de ikke har oversikt over den felles økonomien. Derfor har vi i økende grad det siste halvåret informert klientene våre om hva et offentlig skifte er og hvordan dette gjennomføres.

Videre har vi opplevd en økning i saker som omhandler lovvalg. Ofte har klientene giftet seg i andre land og deretter flyttet til Norge, enten rett etter giftemålet eller etter en lengre periode. JURK kan bare besvare spørsmål som knytter seg til det norske regelverket og det er derfor viktig å klarlegge hvilke lovregler som mest sannsynlig gjør seg gjeldende.

Vi opplever også en økning i saker som omhandler husleie, økonomisk innsynsrett og ektefellebidrag. Mange ønsker også å vite mer om naturalfordelingen i sine saker.

Generelt opplever vi at mange av våre klienter tjener litt for mye til å kvalifisere for fri rettshjelp, samtidig som de ikke har råd til advokatbistand i saker som omhandler skifteoppgjør.

Samboerforhold

JURK har stor pågang i saker som omhandler samboerforhold. De fleste av sakene omfatter spørsmålet om det økonomiske oppgjøret i forbindelse med et samlivsbrudd. Herunder hvilket eierforhold de har, stiftelse av sameie, tvangssalg, vederlagskrav og gjeldsansvar. Vi har også klienter som ønsker informasjon om hva som bør være med i en samboeravtale, eller hvordan samboeravtalen deres skal tolkes.

Den største delen av sakene vi får på dette området er knyttet til samboernes felles bolig. Vi har hatt flere klienter som ønsker informasjon om opparbeidelse av eierandel i felles bolig, både ved direkte og indirekte bidrag. Videre informerer vi også om retten til å kreve et sameie oppløst ved tvangssalg og prosessen rundt dette. I tillegg ser vi at flere klienter har spørsmål om retten til bruk og overtakelse av felles bolig, og om retten å kreve husleie når den andre parten bor igjen i boligen før oppgjøret er gjennomført.

I mange av sakene vi får om økonomisk oppgjør ser vi at kvinnen dårligst ut. Vi opplever at mange samboerpar har en rollefordeling der kvinnen betaler for løpende forbruksutgifter og ofte bruker mye tid på barna, mens mannen har mulighet til å jobbe mer og bruker lønnen til å betale ned på boliglån. Flere av våre klienter har lite kunnskap om at samboerforhold reguleres annerledes enn ekteskap, og at formuen ikke deles likt for samboere. Mange kvinner har spørsmål om vederlag på grunn av arbeid i hjemmet, og flere har hatt en forventning om at slikt arbeid blir kompensert for i større grad enn det som er realiteten i mange tilfeller.

Selv om flertallet av sakene gjelder det økonomiske oppgjøret, får vi også jevnlig spørsmål knyttet til samboeravtaler. Flere klienter ønsker hjelp til å tolke avtalen de allerede har skrevet, eller bistand til hva de bør ha med i en samboeravtale. Sistnevnte saker henviser vi som oftest til JURKs samboerkontrakt som ligger på våre nettsider, med tilhørende veiledning til utfylling. Det er ikke alle som har skrevet en skriftlig avtale, men flere har kun inngått muntlige avtaler som ikke blir overholdt når samboerne går fra hverandre. Da oppstår det vanskelig bevisituasjoner om hva som egentlig var avtalt mellom partene. Familiegruppa arbeider mye med opplysningsarbeid når det gjelder det økonomiske oppgjøret, og vi anbefaler ofte klientene å regulere dette i en skriftlig kontrakt.

En annen tendens vi har sett i år, slik som i 2021, er en økning av saker der samboere eier ting sammen som kun den ene får tilgang til etter et brudd, og at partneren nekter å la den andre hente personlige eiendeler og arvede ting etter bruddet. Vi har også sett dette i tilfeller hvor paret deler omsorg for felles barn, og hvor barnefar ikke lar barna få med seg

nødvendig klær og utstyr når de skal over til mor, selv om det er mor som har kjøpt disse tingene til barna. Vi ser at dette er noe ekspartneren gjør for å fortsette å gjøre livet vanskelig for klienten, særlig der det tidligere har vært et forhold preget av vold. I slike saker pleier vi ofte å sende brosjyren "Inndrivelse av pengekrav" og henvise til Namsfogden.

Barn

JURK jobber i hovedsak kun med privat barnerett. De fleste sakene vi får inn omhandler samværsavtaler, enten at foreldrene ikke klarer å bli enige eller at den ene parten ikke oppfyller samværsavtalen. I slike saker gir vi generell informasjon fra brosjyrer og standardskriv, henviser til familievernkontor, tingretten, barnevernet eller politiet der det er aktuelt.

Etter gjenåpningen av samfunnet har vi fått mange saker som omhandler spørsmål om reise med barn til utlandet og pass til barn i forbindelse med slike reiser. Spørsmålet om pass har særlig kommet på spissen i lys av passkrisen i Norge hvor det har vært lange køer for å få pass. Mange av klientene ønsker å reise med barna etter at landet har åpnet opp igjen, men møter på problemer knyttet til dette dersom barnefar nekter å samtykke til å gi barna pass. I andre tilfeller har barnefar forsvunnet slik at mor ikke har mulighet til å skaffe et samtykke. Det er kostbart å skulle betale for et nødpass hver gang man ønsker å reise, i tillegg til at det er psykisk belastende å skulle være i en stadig konflikt med barnefar. Mange klienter ønsker derfor å få foreldreansvar alene, men dersom barnefar er uenig i dette, er klienten henvist til å gjennomgå en lang og kostbar prosess i domstolene. Ofte er dette klienter som har opplevd en eller annen form for vold og slike konflikter gjør at klienter må forholde seg til voldsutøver lenge etter at de har kommet seg ut av forholdet. Denne samtykke-konflikten, i tillegg til de lange passkøene, har stilt mange klienter i en vanskelig situasjon.

Når det kommer til foreldreansvar får vi også henvendelser om gravide mødre eller mødre som nettopp har født som ikke har et forhold til barnefar eller er i konflikt med han. Disse har spørsmål om hvordan de kan sikre seg hovedomsorgen for barna og slippe å ha noe med far å gjøre.

Vi har også merket en økning i saker som omhandler barnevernet. JURK opplever at mange klienter ikke har tiltro til barnevernet sine avgjørelser og mange ønsker ikke dialog med barnevernet ettersom de ikke føler seg sett, hørt eller trodd på av dem. Mange av kvinnene opplever å stadig få bekymringsmeldinger mot seg av barnefar og klientene opplever at barna blir brukt mot dem i en konflikt som omhandler foreldrene og deres samliv. Mange opplever også at barnevernet ikke i tilstrekkelig grad hører på barna og deres ønsker noe som svekker tilliten ytterligere.

Vi har også mange saker hvor klienter forteller at barnefar ønsker å få mer samvær gjennom skriftlige avtaler for egen vinning. Dette kan for eksempel være å betale mindre barnebidrag,

få halvparten av barnetrygd og få oppholdstillatelse i Norge. Ofte ønsker ikke fedrene å samarbeide slik at klienten blir tvunget til å møte opp i retten eller å selv måtte ta saken til retten for å unnslippe stadig konflikt med barnefar.

Når det kommer til samvær opplever vi at foreldrene ofte er uenige om samværet, men vi ser i stor grad også at foreldre har samværsavtaler, men at disse ikke blir fulgt. Det kan for eksempel være at far ikke henter barn til oppsatte tider eller at han blir borte i perioder uten å gi beskjed. Dette gjør det vanskelig og lite forutberegnelig for klientene. Siden forholdene ofte er preget av konflikt kan det være vanskelig å komme til enighet, og her er det mange som ønsker å ta saken til domstolen. Vi henviser mange klienter til det offentlige ordning med fri rettshjelp, men opplever også at mange faller utenfor systemet, samtidig som de ikke har råd til advokat.

Vi ser stadig en økning i saker som omhandler barnebidrag og beregning av dette, barnetrygd og tilbakebetalingskrav av trygd og barnebidrag. Vi henviser ofte til NAV sin veiledningsplikt i slike spørsmål, men vi opplever i større grad at det nå er snakk om vedtak klienter ønsker hjelp til å klage på.

Vi har også hatt saker om medmorskap og sæddonasjon og rettigheter som knytter seg til dette. Som regel er det spørsmål knyttet til rettigheter rundt private avtaler rundt sæddonasjon.

Vold i familiesaker

Mange av klientene som henvender seg til familiegruppa med spørsmål om ekteskap, samboeres rettsstilling og barnerett, har blitt eller blir utsatt for vold. Vi henviser jevnlig klienter til krisesentre, både for veiledning og for botilbud.

I saksbehandlingen ser vi at det er mange klienter som lever i ekteskap eller samboerforhold som tar kontakt med oss med sikte på å komme seg ut av en voldelig relasjon. Derfor ønsker de hjelp til å få oversikt over de viktigste reglene når det kommer til både prosedyren med separasjon, skilsmisse eller opphør av samboerskap, og det økonomiske oppgjøret i etterkant.

Vi har også flere klienter som kontakter oss etter de har forlatt voldelige forhold. I disse sakene opplever vi i stor grad at mange voldsutøvere bruker det systemet som klienten må forholde seg til som et middel for å fortsette å utøve vold, både mot klientene våre og barna. Vi ser en tendens til at retten til samvær og foreldreansvar, muligheten til å ta saker til domstolen, adresseregistrering i folkeregisteret og fastsettelse av bidrag hos NAV benyttes som et maktmiddel.

Vi har også sett at voldelige partnere bruker samværsretten som et middel til å fortsette volden mot enkelte av våre klienter. Vi ser ofte at ekspartner enten saboterer samværet jevnlig for å sette grenser for klientens frihet, eller at ekspartner bruker samværsordningen for å fortsette kontakten med våre voldsutsatte klienter. Vi ser også at flere klienter er redde for at barna blir utsatt for vold under samvær med far. Da står de ofte i en situasjon der de ikke kan hindre samvær, fordi det vil anses som samværs sabotasje, hvilket kan føre til at de får sin omsorgsevne betvilt. Samtidig vil det samme kunne skje dersom de vitende sender barna til en voldelig far og misligholder sin plikt til å beskytte barna. Vi opplever at klientene våre i disse sakene står i en veldig fortvilt situasjon, og ikke får tilstrekkelig veiledning av verken barnevernet eller politiet.

Vi har også sett eksempler på at voldsutøver sender stadige bekymringsmeldinger til barnevernet slik at de må åpne en sak, eller at de stevner klientene våre til retten hyppig over flere år for å få økt retten til samvær, få fast bosted eller foreldreansvar. Våre klienter må ofte prosedere selv i slike saker mot motpartens advokat, med de belastninger det medfører.

Videre ser vi en økt tendens til at ekspartneren til flere av våre klienter nekter å omregistrere sin egen adresse i folkeregisteret når de flytter, utelukkende for å skape økonomiske og praktiske vansker for vår klient og barna. I tillegg brukes ofte muligheten til å få fastsatt barnebidrag hos NAV på nytt av tidligere voldsutøver for å holde beholde kontakten med voldsutsatt og skape stadige vanskeligheter.

Arv

JURK har de siste årene sluttet å ta inn saker om arv. Vi mottar likevel jevnlig henvendelser til vårt sentralbord om arvesaker. Disse blir henvist direkte fra sentralbordet.

Utlendingsrett

I 2022 har vi hatt flere saker innenfor utlendingsrett som vi ser knytter seg direkte til gjenåpningen av Norges grenser etter pandemien og den siste tidens internasjonale hendelser, herunder situasjonen i Afghanistan og krigen i Ukraina. Det har blant annet kommet mange spørsmål om lang ventetid hos UDI og UNE, som mange opplever som frustrerende. I sakene som har hatt mye lenger saksbehandlingstid enn det som er normalt har vi henvist klienten til å ta kontakt med Sivilombudet. Vi erfarer også at mange oppholder seg i Norge i lang tid imens de venter på svar på søknaden om oppholdstillatelse – ofte over ett år – og har behov for å vite om de kan vente lovlig i Norge.

Mange av klientene som henvender seg til oss har ikke forstått innholdet i vedtaket de har fått fra UDI. Dette skyldes ofte at de enten ikke snakker norsk i det hele tatt, eller at de har svake norskkunnskaper. Dersom klienten ikke har oppfattet at det løper en klagefrist, risikerer hun å oversitte denne og miste retten til å klage på vedtaket. Dersom det står en utreisefrist i vedtaket som klienten ikke får fanget opp, kan hun risikere å oppholde seg i

landet ulovlig med de konsekvenser det kan ha. Vi bruker mye tid på å veilede disse klientene på en god måte i slike saker, slik at de kan unngå å lide rettstap og ivareta sine juridiske interesser.

Vi har fortsatt mange saker om familiegjenforening med ektefelle eller et norsk barn i Norge. Her opplever vi at mange klienter ikke er klare over at det er et vilkår for oppholdsretten deres i Norge å bo sammen med den de kom hit på familiegjenforening, og at det er et stort behov for informasjon om alternative oppholdsgrunnlag. I slike saker leser vi opp fra brosjyrer og skriver informasjonsbrev om for eksempel alternative oppholdstillatelser, herunder opphold på selvstendig grunnlag som følge av mishandling, og mulige konsekvenser ved å ikke overholde vilkårene for ulike oppholdstillatelser. Mange av sakene vi får om familiegjenforening kan også handle om skilsmisse og barnefordelinger, som familiegruppa da behandler.

I likhet med tidligere år, har det også i 2022 vært mange spørsmål om hva som skjer med oppholdstillatelsen dersom man skiller seg. Da gir vi informasjon om andre aktuelle oppholdstillatelser. Det er ofte aktuelt med oppholdstillatelser som knytter seg til klientens barn, eller eventuelt arbeids- og studietillatelser. Gjennom året har vi også fått flere saker om statsborgerskap. Vi har også hatt saker om innreiseforbud, utvisning og asylsaker.

Generelt i utlendingsretten har vi både gitt rettighetsinformasjon gjennom brosjyrer, men også skrevet mange informasjonsbrev til klientene. Mange klienter har fått informasjonsbrev fra oss på engelsk, og andre har fått informasjonsbrevet vårt oversatt av tolk på JURKs regning. Vi har også ringt UDI på vegne av klientene. Det er forbehold særtilfeller, for eksempel situasjoner der klienten av ulike grunner ikke kan nyttiggjøre seg av veiledningsplikten på egenhånd. Vi har erfart at UDI ikke bruker tolk i tilfeller der det for oss fremstår som helt nødvendig for å kommunisere med klienten. Da har vi vært nødt til å bruke tolk og å ringe UDI på klientens vegne.

Vi har skrevet tre klager på vedtak fra UDI og en klage til Sivilombudet. Det har vært flere som har tatt kontakt med oss og ønsket at vi skal klage for dem, men som vi har vurdert at vi ikke skal bistå. Det kan være på grunn av kapasitetshensyn, at klienten har forutsetninger for å utarbeide en klage på egenhånd og lignende.

Vi har tatt inn en del saker fra voksenopplæring etter foredrag, men erfarer dessverre at vi ikke alltid får tak i klientene i etterkant.

Klientene har ofte spørsmål om hvordan de kan søke på en oppholdstillatelse, hvor man kan søke fra og hvordan de kan klage dersom vi ikke kan hjelpe dem, de henviser vi til SEIF. På høstsemesteret har vi også fått flere henvendelser fra ukrainske flyktninger. Det er ofte lite vi kan gjøre i disse sakene ettersom de har spørsmål om asyl. Slike saker har vi henvist til NOAS eller til UDIs telefonlinje for ukrainske flyktninger.

Husleierett

Gjennom året 2022 har vi mottatt et høyt antall saker innen husleierett. Vi har hatt flere kompliserte saker med nye typer spørsmål. Vi har også utarbeidet mange informasjonsbrev. Det er fordi mange av spørsmålene fra klientene har vært så sammensatte eller omfattende at våre brosjyrer eller standardskriv har kommet til kort.

Vi har også representert klienten overfor utleier i flere saker, da basert på en vurdering av klientens velferdsmessige behov, styrkeforholdet mellom partene og hva som strategisk lønner seg i saken. I noen av sakene har utleier for eksempel vært representert av et utleiefirma eller en advokat. Vi har blant annet kommunisert mer direkte med utleier ved å ringe utleier og forsøke å forhandle. Vi har også representert klientene våre ved å sende påkrav til utleier. Vi har bistått klienter med å klage inn utleier til Husleietvistutvalget (HTU) eller bistått med å skrive tilsvaer.

Vi har i hovedsak hatt flest saker om mangler, prisavslag, heving, erstatning og utleiers plikt til å opprettholde ro og orden. Det har også vært noen spørsmål om pengekrav og prosess. Vi bistår leietakere og fremleietakere, og klientgruppa er blandet: Både studenter, voksne og eldre tar kontakt med oss. Noen av klientene er veldig utsatte og trenger mye oppfølging – andre er selvstendige og gode forutsetninger for å ta tak i sin egen sak.

Et gjennomgående tema også i år, er hvilke rettigheter leietaker har dersom hun oppdager at leiligheten er i dårlig stand. Denne typen spørsmål ser vi både i private utleieboliger, så vel som i kommunale boliger og i studentboliger. Mange av klientene våre lever i boliger med skadedyr, dårlig inneklimate og andre forhold som utleier ikke ønsker eller bruker lang tid på å utbedre. Disse sakene innebærer ofte spesifikke og konkrete spørsmål hvor det ikke er tilfredsstillende å vise til brosjyrer eller standardisert rettighetsinformasjon. Derfor skriver vi ofte informasjonsbrev i slike saker. Vi opplever at flere klienter har avtalt seg bort fra det som er utgangspunktet i husleieloven. Vi har derfor brukt mye tid på å tolke husleiekontrakter og tilleggsavtaler.

Noen av våre klienter opplever andre forhold i leieforholdet som rammer deres bomiljø og livskvalitet svært negativt. Et eksempel er utleiere som tar seg inn i leietakers bolig uten å fått tillatelse til dette. Her gir vi rettighetsinformasjon gjennom brev og brosjyrer. Mobbing i husleieforhold begått av andre leietakere har vært noe nytt dette semesteret. Vi har også hatt saker om vold og trakassering av leietaker, der enten utleier eller en medleietaker er trakassør/voldsutøver. Disse sakene er vanskelige, blant annet fordi utleier ofte ikke tar problemet på alvor, eller selv utgjør problemet. De kan også by på bevismessige problemer. I disse sakene har vi blant annet gitt rettighetsinformasjon om heving og oppsigelse.

Høsten 2022 merket vi hvordan de økte strømprisene påvirket leietakere. Vi har hatt mange spørsmål om strøm og betaling om av dette. Vi har også hatt flere spørsmål om ulovlig

depositumskontoer, hvor vi også har bistått med å sende påkrav til utleier der klientene ikke har hatt forutsetningene til å gjøre dette selv.

Vi har også noen få saker som faller innunder den offentlige ordningen for fri rettshjelp, for eksempel utkastelse. Slike saker henviser vi direkte til fri rettshjelpsordningen.

Volds- og mishandlingssaker

I 2022 ble mange av volds- og mishandlingssakene behandlet av familiegruppa, og ikke av VOF. Dette skyldes at voldsakene ofte er sammensatte, og at sakene har ofte reist i hovedsak familierettslige spørsmål.

Vi har i løpet av året tilbudt mye rettighetsinformasjon om vold, anmeldelse og beskyttelsestiltak. Vi henviser også ofte til politiet, støttesenter for kriminalitetsutsatte og krisesentrene. Vi har sendt ut mange standardskriv om både anmeldelse og besøksforbud, og det har vært noen spørsmål om beskyttelsestiltak. Av den grunn har vi valgt å skrive et nytt standardskriv om beskyttelsestiltak. Vi opplever også at mange blir bevisst på at de er utsatt for vold etter de mottar informasjon fra våre foredrag.

Vi har fått inn en del spørsmål rundt voldsoffererstatning. I flere av disse tilfellene har ikke klienten søkt om voldsoffererstatning i forveien, og vi har gitt informasjon og veiledning. I flere saker om voldserstatning har klienten hatt rett til fri rettshjelp og derfor fått advokatbistand etter å ha snakket med JURK. Vi har mot slutten av året gjort aktuelle klienter oppmerksomme på at det 1. januar 2023 vil komme en ny og snevrere voldserstatningslov, hvor også tilgangen på rettshjelp blir dårligere. Vi forventer å få en del spørsmål rundt dette på nyåret.

Det har vært flere klienter som har følt at det har vært en høy terskel for å kontakte krisesenteret. Det har i den anledning blitt gitt informasjon om tilbudet krisesenteret har og at det er et lavterskeltilbud.

Gjeld og pengekrav

ID-tyveri

Som tidligere, har det i år også kommet inn mange saker om ID-tyveri. I mange av tilfellene har ID-tyveriene blitt begått av personer i nær relasjon til klienten, for eksempel en tidligere eller nåværende partner til den utsatte. I disse sakene ser vi særlig to ulike måter gjerningspersonen har tilegnet seg BankID-informasjonen på. Et typisk tilfelle av ID-tyveri ser vi når en nærstående har fungert som en hjelper eller tolk i den utsattes møte det norske samfunn, og slik tilegnet seg all nødvendig informasjon. Klienten har i disse tilfellene vært i et avhengighetsforhold til den som har utført tyveriet, på bakgrunn av mangel på språkkunnskaper og systemforståelse. De andre tilfellene har en side til økonomisk vold. Vi

ser at den utsatte har vært utsatt for kontroll og psykisk vold, og blitt kontrollert eller manipulert til å gi fra seg BankID-informasjonen sin til gjerningspersonen, som da har stiftet gjeld i hennes navn. Mange av disse klientene har fått livene sine ødelagt, og kjenner på håpløshet og avmakt.

Vi har også fått inn en del typiske «Olga-svindel»-saker, der svindleren har benyttet seg av ulike «phishing»-metoder for å svindle klienten. Det har vært benyttet avanserte svindelmetoder som fremstår som profesjonelle, og svindleren muligens har vært knyttet til et større kriminelt nettverk. I slike saker har svindleren for eksempel ringt den utsatte og utgitt seg for å være Økokrim eller benyttet seg av Messenger, for å få tak i den utsattes BankID-informasjon. I slike saker har JURK ofte bistått klienter med å reklamere til banken, når ID-tyveriet har ført til at den utsatte har fått sine konti tømte av gjerningspersonen(e).

Enkelte av ID-tyverisakene JURK har mottatt, har tatt enormt med kapasitet. Dette har ført til VOF-gruppa nærmest har blitt «ID-tyveri»-gruppa. Også i 2022 har vi sett behov for å være til sammen 6 saksbehandlere på gruppa. Mange av sakene er uoversiktlige og kaotiske og vi bruker lang tid på innledende undersøkelse for å få oversikt over saken og kartlegge det totale omfanget. De fleste som kontakter JURK har selv lite oversikt over hva som har skjedd, og vet ofte ikke hvor de skal begynne. De står ofte i en krevende livssituasjon etter å ha blitt utsatt for sammensatt vold over lang tid, og kjenner på mye avmakt. Et gjennomgående trekk ved ID-tyverisakene er at tyveriet er blitt oppdaget eller fulgt opp for sent. Mange av kravene vi mottatt fra kreditor er derfor flere år gamle og har vokst seg store. Ofte er det flere kreditorer som stammer fra ett og samme tyveri, som er med på å skape uoversiktlige saker.

Vi ser også at mange av ofrene får saken sin henlagt av politiet, eller at politiet har lag saksbehandlingstid i slike saker. Dette hemmer JURK i sitt arbeid i å bistå klienten, ettersom klienten i praksis ofte er avhengig av at saken etterforskes og gjerningspersonen dømmes, for å få slettet krav hos kreditorene.

Egen gjeld og pengekrav

Det har vært en økning av saker om gjeld i løpet av 2022. Mange har hatt spørsmål om gjeldsordning og flere klienter har også ønsket bistand til å skaffe oversikt over gjeld. Vi henviser da ofte til Navs gjeldsrådgivning eller Økonomiformidlingen i Bergen. Vi har fått tilbakemelding fra flere om at hjelpen hos Navs gjeldsrådgivning er mangelfull.

Det har vært flere saker hvor Statens Innkrevingsentral har vært innkrever enn før. I den forbindelse har klienten både hatt gjeld på grunn av saksomkostninger etter sivile saker og erstatningskrav etter straffesak.

Flere klienter har hatt spørsmål om å klage på utleggstrekk, både fra Statens Innkrevingsentral og Namsfogden. Vi har sett behov for mer kunnskap om dette i VOF, og

har ved flere anledninger sparret med husleie- og gjeldsgruppa i Jussbuss for å høre hvordan de jobber med slike saker. En idé er å legge inn en egen del om dette i gjeldsbrosjyren.

Vi har også snakket med flere fengselsklienter om gjeld. Noen har ønsket hjelp til å be om betalingsutsettelse og berostillelse hos kreditor.

Vi har også generelt hatt mye spørsmål om inndrivelse, både fra VOFs egne klienter, men også fra de andre gruppene på JURK. Vi har bl.a. ved flere anledninger diskutert inndrivelsesspørsmål med boliggruppa.

Vi har ved flere anledninger sett behov for informasjon om inndrivelse av pengekrav på engelsk. Vi har et brev som heter «Collection of a monetary claim» som er brukt ved flere anledninger, og som vi vurderer å gjøre om til et standardskriv, da vi ser nytten av informasjon om dette.

Den norske inndrivelsesbrosjyren er fortsatt en av våre mest brukte brosjyrer. I år har vi også skrevet påkrav på vegne av en klient.

Fengsel

JURK har i mange år hatt faste saksmottak i alle kvinnefengslene, med jevnlig besøk til de fengslene som ligger nærmere til. I 2022 har vi hatt totalt 23 saksmottak i fengsel. Vi har besøkt Bredtveit månedlig. Vi har vært flere ganger i Kragerø og Ravneberget fengsel, samt fengsel avdeling Evje. På grunn av andre tilbud for de innsatte i Bergen fengsel, besluttet vi å ikke reise dit dette semesteret. Vi har heller ikke vært i Trondheim fengsel i 2022, men planlegger å gjenoppta saksmottak der i 2023.

Sammenlignet med 2021 har vi hatt en liten nedgang i antall saker fra fengsel. Tendensen er samtidig at sakene vi har tatt imot fra innsatte handler mindre om straffegjennomføringsrett. Spørsmål om gjeld er en gjenganger for de innsatte, som opplever at gjelden vokser mens de soner. Klientene har også hatt mange spørsmål om lang saksbehandlingstid for søknader om straffegjennomføringen. Det har gjennomgående vært mange klager på helsetilbudet i fengsel, og tilgangen på helsehjelp. Mange finner det også belastende å sone så tett på andre innsatte med alvorlige psykiske lidelser, og særlig i de gamle, utdaterte bygningene i Bredtveit kvinnefengsel hvor lydsmitte er et stort problem. Situasjonen i Bredtveit kvinnefengsel har vært kritisk i mange år, og tall fra Kriminalomsorgen (KDI) viser at kvinnefengselet topper statistikken over antall selvmordsforsøk og selvskadingsepisoder i norske fengsler. Vi bekymrer oss over at vi sannsynligvis ikke når frem med vårt rettshjelpstilbud til de aller sykeste i fengsel.

Kontakten og samarbeidet med fengslene har vært god, og vi erfarer at fengslene er glade for tilbudet vi har for de kvinnelige innsatte. Vi opplever likevel at de innsatte i noen fengsler ikke får tilstrekkelig informasjon i forkant av besøkene våre. De innsatte har opplyst at de enkelte ganger olle får beskjed om at vi kommer, eller at de får beskjed samme dag.

Vi erfarer at vi kan gjøre en innsats for å bli bedre på synliggjøring i fengslene, og å opparbeide en tillit hos de innsatte. På grunn av til dels stor gjennomstrømming av innsatte, kan det virke som at de ikke har kunnskap om hvem JURK er og hva vi kan tilby.

Annet

Av restsakene ser vi at det fortsatt kommer en del helserelevante saker. Noen handler om avslag på pasientskadeerstatning, hvordan søke pasientskadeerstatning, pårørenderettigheter og mer generelle helserettslige spørsmål. Videre ser vi at det er flere saker som omhandler fremtidsfullmakt eller vergemål. Klienten lurer gjerne på hvordan man kan beskytte seg dersom man på et tidspunkt skulle bli syk og hvordan man betaler for å sette dette i stand. I de helserettslige spørsmålene henviser vi gjerne til Pasient- og brukerombudet og informerer om deres veiledningsplikt. Ved spørsmål om vergemål/fremtidsfullmakt henviser vi gjerne til Statsforvalteren og viser til deres veiledningsplikt.

Vi har hatt stor pågang av saker som gjelder rettferdsvederlag og tapt barndom. Det er mange klienter som ønsker å saksøke kommunen for tapt barndom og ønsker erstatning for det de har gått gjennom i barndommen. Veldig ofte er klientene ikke egentlig sikre på hva de ønsker selv i disse sakene. De vil gjerne bare vite hva rettighetene deres er. Det kan eksempelvis være at klienten ønsker å få erstatning for mobbing i barndommen, eller at klienten ønsker å saksøke barnevernet, men at de ikke helt vet hvordan man skal gå frem ved dette. Inntrykket er at ikke mange vet hva rettferdsvederlag er eller hvem som har rett på det.

Vi har merket at vi får en del strafferettslige spørsmål, hvor klienten både kan være mistenkt eller fornærmet. Vi har hatt noen saker hvor klienten eksempelvis har blitt mistenkt for noe straffbart, og lurer på sine rettigheter. Vi har også hatt saker der klienten lurer på hvordan hun kan gå frem videre dersom hun mener de har blitt utsatt for noe kriminelt. Vi har derfor henvist en del til Støttesenter for kriminalitetsutsatte, gitt standardskriv om anmeldelse og gratis samtale med advokat for å vurdere forhold av betydning for anmeldelse, samt forklart at vi ikke jobber med strafferett.

Det er også flere saker som relaterer seg til utdanning. Vi har for eksempel fått inn flere saker om Lånekassen, for eksempel hvor deler av lånet ikke er gjort om til stipend, eller hvor de føler at de ikke får gode nok svar fra lånekassen når de henvender seg dit. En tendens er at klienten gjerne ikke er helt fornøyd med hjelpen ettersom det tar lang tid før de får svar fra Lånekassen.

Videre er det også en del forbrukerkjøpsrettslige spørsmål, hvor vi i stor grad velger å henvise til Forbrukerrådet, ettersom forbrukerkjøp ikke er et av våre kompetanseområder. Vi har også hatt noen spørsmål hvor dyr har vært involvert.

5. Våre klienter

5.1 Innhenting av statistikk

Hvert år samler JURK inn statistikk om våre klienter og om hvilke saker vi behandler. Klientene gir opplysninger i et anonymisert statistikkskjema om blant annet alder, bosted, inntekt, gjeld, sivilstatus, antall barn og andre relevante opplysninger. Målet er å kunne si noe mer generelt om hvem det er som har behov for rettslig bistand, og hva slags saker klientene våre trenger hjelp til å løse. I tillegg er det et mål for JURK å kunne gi tilpasset hjelp til selvhjelp. Vi strekker oss ofte lenger der vi ser at klienten har et særlig velferdsmessig behov for hjelp, for eksempel dersom hun snakker lite norsk, har lav inntekt eller annet, som kan gjøre det vanskelig å hevde sin rett på egenhånd. Statistikken hjelper oss å finne de klientene som har størst behov for hjelp. Vi ber alle klienter om å oppgi statistikk, men dersom klienten ikke samtykker, samler vi ikke inn denne. Dette er en endring fra tidligere år, og kom i stand etter vår gjennomgang av GDPR i organisasjonen. Dette innebærer at det vil være noen flere klienter som ikke er registrert, verken med sak- eller personbaserte opplysninger, og som derfor ikke er med i tallene og grafene vi presenterer i dette kapitlet.

I 2022 behandlet vi saker fra totalt 1 862 ulike klienter. Med det antall saksbehandlere JURK har, mener vi at nivået vi har lagt oss på de siste årene utgjør et forsvarlig antall av klienter som gjør det mulig for oss å gi god og tilpasset veiledning til de som trenger det.

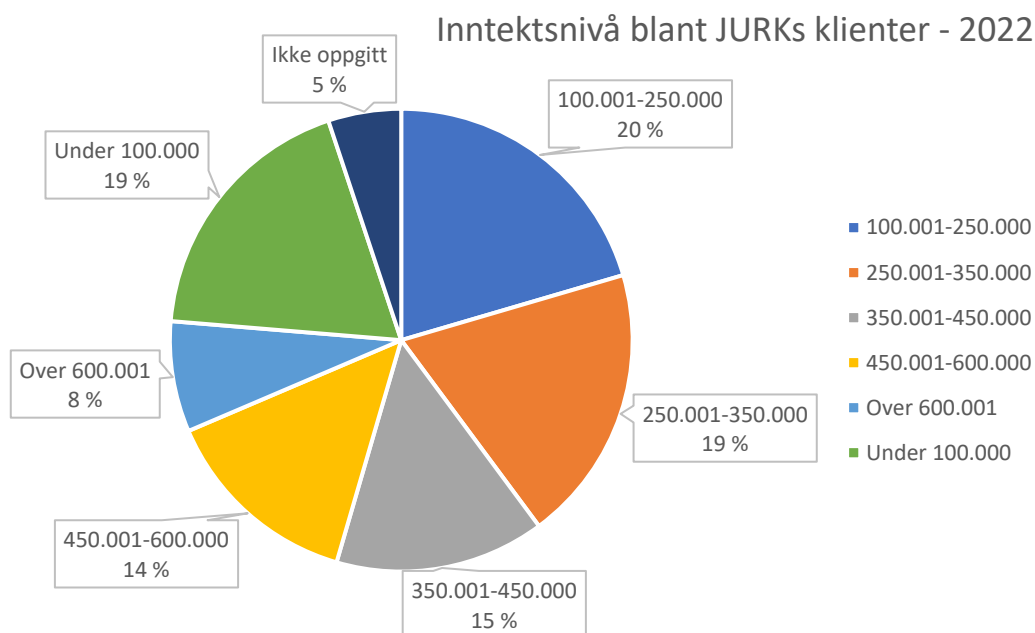
Vi har valgt å beholde den samme inntektsgrensen i flere år, selv om prisene ellers i samfunnet har økt. Dette tilsier at klientene våre har dårligere økonomi enn tidligere år. I noen saker ser vi at klienten har et så stort personlig og velferdsmessig behov for å få hjelp at vi bistår henne uavhengig av inntekt. Det gjelder blant annet i saker om diskriminering, seksuell trakassering og vold. Dersom klienter har forsørgeransvar, er eneforsørgere eller har høy gjeld, vil det også kunne tale for at hun likevel har behov for gratis, juridisk bistand fra oss, selv om hennes bruttoinntekt per år utgjør mer enn 450 000 kroner. I de tilfellene der klienten har noe høyere inntekt, foretar vi alltid en helhetsvurdering av hvilket behov hun har for hjelp fra oss.

I det følgende vil vi gi en fremstilling av de dataene som vi har samlet inn om våre klienter.

5.2 Hvem er klientene våre?

Inntekt: Så mange som 73 % av våre klienter tjener under 450.000 kroner brutto per år i 2022. Dette er mer enn 100 000 kroner under lønnsgjennomsnittet for kvinner i Norge i 2022, på

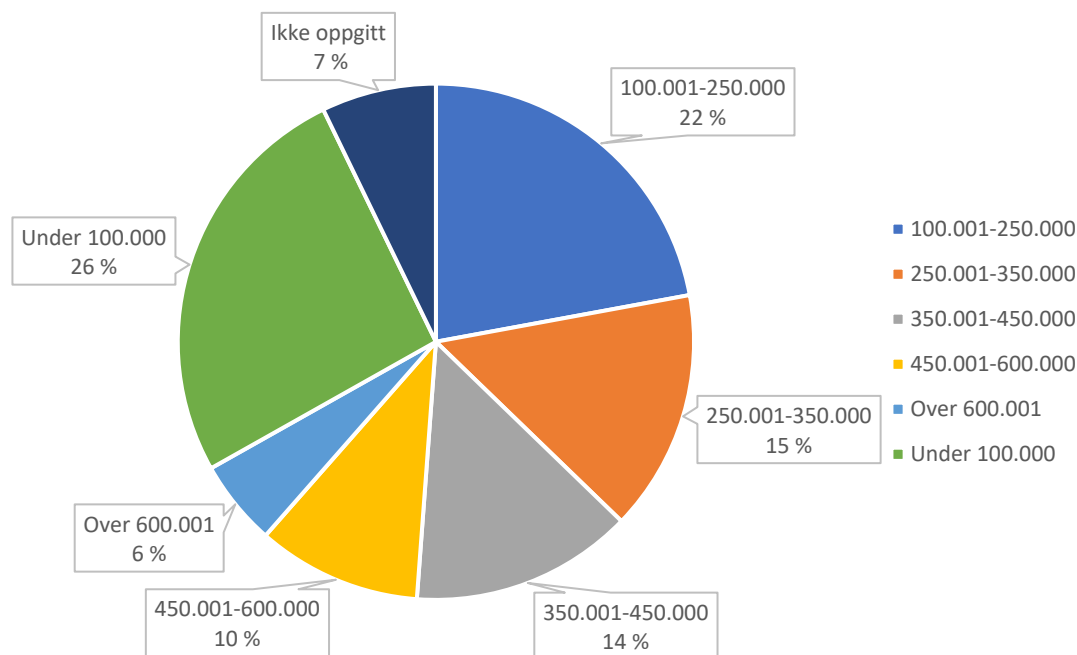
591 360.¹ De fleste av våre klienter tjener imidlertid langt mindre enn 450 000 kroner i året. 19 % tjener under 100 000 kroner brutto per år, og 20 % tjener mellom 100 000 og 250 000 kroner brutto per år.

Blant klientene vi har med etnisk minoritetsbakgrunn, er det flere med lav inntekt enn blant kvinner fra majoritetsbefolkningen. Så mange som 48 % av klientene vi har med minoritetsbakgrunn tjener 250 000 eller mindre per år, og 77 % tjener under 450 000 brutto per år. Dette er nesten tilsvarende nivået i 2021. Med tanke på prisveksten i samfunnet det siste året, betyr det likevel i praksis at flere av klientene våre har dårligere økonomi.

¹ <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/lohn-og-arbeidskraftkostnader/statistikk/lohn>

Inntektsnivå blant JURKs klienter født utenfor Norge – 2022

JURK har som målsetting å være et nødvendig supplement til den statlige rettshjelpsordningen. Derfor gir vi først og fremst rettslig bistand til de som ikke faller inn under fri rettshjelpsordningen, som ikke har de økonomiske ressursene til selv å betale for advokat og som ikke kan få hjelp fra andre ordninger. For å være sikre på at vi når de klientene som behøver det mest, foretar vi alltid en helhetsvurdering av klientens behov.

Vi undersøker alltid klientenes økonomi – både inntekt, formue, gjeld, sivilstatus og forsørgerbyrde – og om de har mulighet til å få rettslig bistand fra andre. Vi undersøker om klientene er medlem i fagforening eller har en form for rettshjelpsforsikring. Dersom klientene har mulighet til å få rettslig bistand gjennom slike ordninger, henvises de som hovedregel dit. Slik mener vi at vi når de klientene som ikke på annen måte har mulighet til å få den rettshjelpen de i utgangspunktet har krav på.² Slik er vi også et nødvendig supplement til det eksisterende rettshjelpstilbudet i Norge.

Vi undersøker alltid om klienten kan omfattes av fri rettshjelpsordningen. Fri rettshjelp er en sosial støtteordning som skal «sikre nødvendig juridisk bistand til personer som ikke selv har økonomiske forutsetninger for å kunne ivareta et rettshjelpsbehov av stor personlig og velferdsmessig betydning.»³ Det betyr at man kan få statlig økonomisk støtte til å betale for

² Se blant annet Kvinnediskrimineringskonvensjonen artikkel 2 c, jf. lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettighetsloven) av 21.05.1999, der det slås fast at kvinner skal «sikres effektiv beskyttelse, via kompetente nasjonale domstoler eller andre offentlige institusjoner». Dersom det er hindre som gjør at kvinner i realiteten ikke får tilgang til domstolsapparatet eller juridisk bistand, kan det anses som et brudd mot kvinnediskrimineringskonvensjonen. Se også CEDAW general recommendation nr. 33 (2015) om kvinners tilgang på rettshjelp.

³ Lov om fri rettshjelp av 01.01.1981 (Fri rettshjelploven) § 1 (1)

rettshjelp fra advokat. Det finnes imidlertid flere begrensninger i ordningen. I 2022 ble inntektsgrensen omsider oppjustert etter å ha stått på stedet hvil siden 2009. Fra 1. januar 2022 og ut året var inntektsgrensen på 320 000 kroner for enslige og 490 000 kroner for ektefeller/par. Inntektsgrensene er økt ytterligere i 2023.

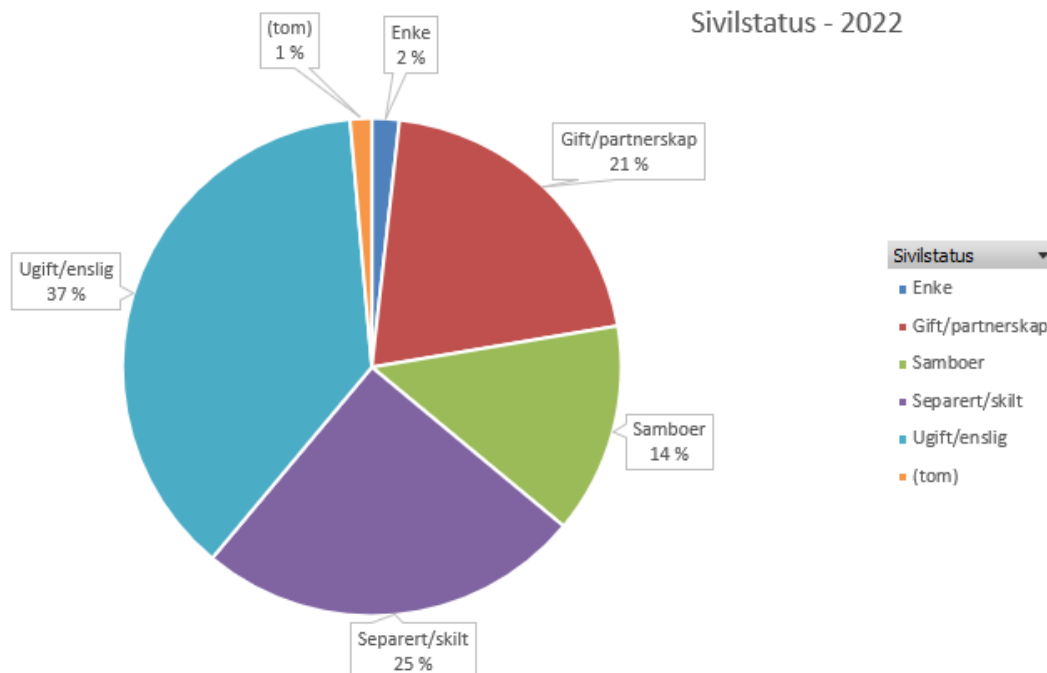
Inntektsgrensen som gjaldt i 2022 var likevel ikke egnet til å fange opp alle som har behov for rettshjelp, og som samtidig ikke har økonomi til å betale for advokat. Flere av våre klienter har ofte utgifter som det ikke tas høyde for i vurderingen av om en person har rett på fri rettshjelp. Dette kan være utgifter i forbindelse med forsørgeransvar, høy gjeldsbyrde eller at man er enslig og dermed har høyere månedlige utgifter. JURK anser det derfor for å være åpenbart at svært mange av de som har høyere inntekt enn 320 000 kroner i året i realiteten er i en slik økonomisk situasjon at det ikke er mulig for dem å benytte seg av en privat advokat. Etter en helhetsvurdering kommer vi derfor ofte til at de likevel har behov for gratis, juridisk bistand fra JURK.

I tillegg er det et stort antall sakstyper som ikke omfattes fri rettshjelpsordningen i det hele tatt. Selv om du tjener mindre enn 320 000 kroner brutto i året, kan du altså ikke få innvilget fri rettshjelp i en rekke saker som er av stor velferdsmessig betydning for den enkelte. Dette gjelder blant annet i sivile saker om ID-misbruk, diskriminering og i saker om seksuell trakassering. I disse sakene ser vi at det er et klart behov for et rettshjelptiltak som vårt. I de sakene der klienten ikke faller inn under fri rettshjelpsordningen, vurderer vi om hun har de økonomiske ressursene til selv å betale for advokat, basert på inntekt, forsørgerbyrde, gjeld og formue, eller om hun har innboforsikring eller medlemskap i fagforening som gjør at hun kan få hjelp andre steder. Dersom dette ikke er tilfellet, vil vi bistå klienten.

Flere klienter har også behov for å få kartlagt rettstilstanden sin, for å vite om det de lurer på er et rettslig spørsmål og om det er behov for advokatbistand. Da er det ofte tungvint, og kan være kostbart, å gå gjennom søknadsprosessen for å få fri rettshjelp. I tillegg er det slik at dersom det innvilges fri rettshjelp, er denne ofte begrenset til fastsatt antall timer. Timeantallet gir ofte ikke tilstrekkelig tid for en advokat til å hjelpe klienten med alle hennes rettslige spørsmål. Dette gjelder også for klienter utsatt for vold. JURK opplever også at bistandsadvokater tar kontakt med JURK fordi de ikke har mulighet til å bistå klienten med den sivilrettslige delen av saken i for eksempel saker om ID-misbruk i nære relasjoner.

Sivilstatus og forsørgerbyrde: Av klientene til JURK, opplyser 64 % å være alene (skilt/separert, enke eller ugift/enslig).

Sivilstatus - 2022

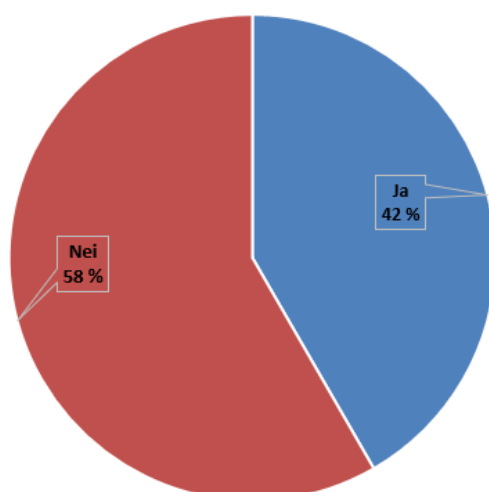

51 % av JURK sine klienter opplyser å ha et forsørgeransvar for ett barn eller flere.

Antall barn	Antall klienter	Prosent
2021		
0	850	46%
1	420	23 %
2	364	19 %
3	132	7 %
4	18	1 %
5	11	1 %
9	1	0 %
Ikke oppgitt	66	3 %
Total	1862	100 %

Av våre klienter som har barn, opplyser 42 % at de er eneforsørgere. Sivilstatus og forsørgerbyrde kan ha stor betydning for en persons økonomi, da livskostnadene til personer som er alene er høyere enn for de som lever i parforhold. Datamaterialet vårt tyder på at særlig eneforsørgere har behov for bistand fra JURK.

Eneforsørger

Opprinnelsesland: Statistikken viser at 49 % av våre klienter har et annet opprinnelsesland enn Norge, og flesteparten av disse er fra Europa utenom Norden eller fra Asia. 7 % prosent av våre klienter er opprinnelig fra Afrika. Så mange som 30 % av våre klienter har et annet statsborgerskap enn norsk. Dette er samme nivå som i fjor, og viser at vår økte oppsøkende virksomhet rettet mot denne gruppa fremdeles er fruktbart. At mange av de kvinnene som henvender seg til JURK er fra Europa utenfor Norden og Asia, kan også skyldes at vi når mange kvinner fra Thailand og fra Polen med Jussambassadør-prosjektet vi driver.

Dette viser dessuten at kvinner med minoritetsbakgrunn i Norge har et udekket rettshjelpsbehov, og at de offentlige rettshjelpsordningene som finnes, ikke klarer å fange opp det behovet som minoritetskvinner har for rettshjelp. Dette finner vi bekymringsverdig.

Fødested 2022	Antall	Prosent
Afrika	116	6 %
Nord-Afrika	10	1%
Asia	208	11 %
Europa	311	17%
Øst-Europa	1	0%
Mellom-Amerika	1	0%
Nord-Amerika	25	2%
Sør-Amerika	77	4%
Midtøsten	98	5%
Norden	41	2%
Norge	930	50%
Oseania	3	0%
Tom	41	1 %
Total	1862	100 %

Norskkunnskaper: Statistikken viser at 32 % av klientene våre enten ikke snakker norsk eller snakker lite norsk. Dette er omtrent samme nivå som 2021. Vår erfaring er at norske språkferdigheter har stor betydning for klienters muligheter til å orientere seg om sine plikter og rettigheter i samfunnet. Svake norskkunnskaper kan føre til at man ikke forstår informasjon distribuert av det offentlige, eller skape hindringer med tanke på å komme i kontakt med rette instans. Dette kan føre til at de går glipp av for eksempel de hjelpetilbudene som eksisterer. Vi har også erfaring med at språkkunnskaper i stor grad påvirker hvor god hjelp og veiledning man får fra det offentlige.

Gjennom vår saksbehandling opplever vi at flere opplyser å ha vansker med å klare seg selv i skriftlige prosesser hvor det offentlige er motpart, for eksempel klagesaker innen trygd-, sosial- eller utlendingsrett. Særlig kan det være vanskelig å forstå vedtak fattet av det offentlige, og noen forteller at de ikke forstår om de har fått et positivt vedtak eller avslag. Mange har også utfordringer knyttet til å forstå innholdet i et vedtak fra en offentlig instans, noe som kan føre til at man ikke forstår hvilke plikter man har overfor det offentlige. Det kan få stor velferdsmessig betydning for den det gjelder, for eksempel ved at man oversitter frister og taper retten til å klage, eller at man blir møtt med et tilbakebetalingskrav.

At JURK gir rettshjelp på et språknivå tilpasset klienten, mener vi fører til at vårt tilbud blir et viktig supplement til det offentlige hjelpetilbudet. Blant annet forklarer vi ulike rettsregler på en enkel måte. Vi utarbeider også brosjyrer på enkel norsk, der vi forklarer rettsregler og gir praktisk informasjon. Ofte hjelper vi klienter med å svare på eller klage på vedtak fra det offentlige, særlig i de sakene der vi ser at klienten ikke har ressurser til det selv, for eksempel på grunn av språkbarrierer. For å ha kompetanse til å gi hjelp tilpasset klientenes språknivå, har vi hvert semester et kurs i klart språk. Kunnskapen bruker vi i all vår saksbehandling, men særlig viktig er den når vi skriver svarbrev til våre klienter. Mange av brevene skrives på såkalt «lett norsk» eller «lett engelsk», eller på andre språk dersom vi ser at det er helt nødvendig. På grunn av begrensede ressurser, har vi ikke anledning til å svare alle våre klienter på deres morsmål. Dersom det absolutt er nødvendig, betaler vi tolketjenester for å oversette brevene til klientens morsmål. Dette er svært kostbart, og vi skulle gjerne ha tilbudt dette oftere.

Hvilket språk svarte vi klienten på 2022	Antall
Amarisk	2
Arabisk	10
Døvtolk	1
Engelsk	300
Lett engelsk	7
Eritreisk	2
Filipinsk	1
Kinyarwanda	1
Lett Norsk	245
Norsk	1269
Marokkansk	1
Persisk	1
Polsk	1
Somalisk	1
Spansk	6
Thai	6
Tyrkisk	3
Ukrainsk	1
Ungarsk	1

Vietnamesisk	2
Urdu	1
Total	1862

Mottakssted: De aller fleste som henvender seg til JURK, gjør det via telefonmottak (40 %) eller via saksmottak på nettsiden vår (48 %). Fra 2021 til 2022 har det som forventet vært en økning i antallet som har oppsøkt oss på fysisk saksmottak. Mot 2 % i 2021, var det i 2022 omtrent 6 % som oppsøkte oss på fysisk saksmottak i våre lokaler. Tallet er likevel lavere enn i 2019, da 14 % av våre klienter henvendte seg til oss på fysisk saksmottak. Det kan skyldes at vi ikke enda er tilbake på et normalt nivå etter pandemien, eller at den nye normalen er at hovedvekten av sakene kommer inn gjennom andre kanaler.

JURK bruker ressurser på oppsøkende rettshjelp og på å spre rettighetsinformasjon til svakerestilte grupper i samfunnet (les mer om dette arbeidet i kapittel 6). Flere undersøkelser har vist at for å nå disse gruppene, er det ofte nødvendig å oppsøke dem der de er. For mange oppleves det som en altfor høy terskel å kontakte advokat eller rettshjelpere på eget initiativ. Det kan skyldes språkbarrierer, digital kompetanse, at man mangler kunnskap om hvilke rettigheter man har eller at problemet er av juridisk karakter, eller at man synes det er vanskelig å fremstille saken på en god nok måte.⁴ For å nå de klientgruppene som ikke selv tar kontakt med rettshjelpere, er det derfor avgjørende at det finnes rettshjelptiltak som driver oppsøkende virksomhet.

Hva gjør klientene våre: 50 % av våre klienter er i arbeid. Av de som er i arbeid oppgir 29 % å være deltidsarbeidende. At en så stor andel av våre klienter oppgir at de ikke er i arbeid, og at mange av dem i arbeid jobber deltid, indikerer at et flertall av våre klienter har en løs tilknytning til arbeidslivet. Det får betydning for økonomi, og dermed for muligheten man har til å betale for advokat. Vi mener at denne statistikken klart viser at vi når utsatte kvinner.

2022 – hva gjør du?	Antall	Prosent
Arbeidssøkende	95	5 %
Au pair	3	0 %
Er i arbeid	927	50 %
Hjemmeværende	54	3 %
Nav	430	23 %
Pensjonist	51	3 %
Sosial	39	2 %
Student	193	10 %

⁴ For en nærmere fremstilling av ulike rettshjelpsundersøkelser, se: Mathiesen, Thomas, *Retten i samfunnet – en innføring i retts sosiologi* (2011) s. 61 flg.

Under soning	39	2 %
Ikke oppgitt	31	2 %
Totalt	1862	100 %

Hvordan fikk klienten vite om JURK: For å finne ut hvordan vi best mulig kan spre informasjon om tilbudet vårt, registrerer vi også hvor klientene har hørt om oss. Vi ser at det er en forholdsvis stor spredning i hvordan klientene har blitt kjent med oss. Flere opplyser at de fikk vite om JURK via familie eller venner (27 %). Mange kjenner oss også fra før (13 %), eller har funnet informasjon om oss på internett (16 %) eller sosiale medier (4 %). At så mange som 11 % har blitt henvist til JURK fra offentlige instanser, tyder på at også det offentlige opplever at JURK er et nødvendig supplement til deres tilbud. At JURK er et nødvendig supplement til fri rettshjelpsordningen kan også det at 110 klienter har blitt henvist fra advokater til oss illustrere.

2022 – hvordan fikk du vite om JURK?	Antall	Prosent
Advokat	110	6%
Andre organisasjoner (ikke rettshjelpstiltak)	149	8 %
Andre rettshjelpstiltak	99	5%
Familie/venner (jungeltelegraf)	513	27%
Foredrag	43	2%
Internett/hjemmeside	290	16%
Jussambassadørene	11	1%
Kjenner fra før	242	13%
Media	75	4%
Offentlig instans	199	11%
Oppslag plakat	28	1%
Sosiale medier	67	4%
Ikke oppgitt	36	2%
Totalt	1862	100

5.3 Fyller JURK et udekket behov for rettshjelp?

JURK skal være et *supplement* til det ordinære rettshjelptilbudet. Vår jobb er å hjelpe kvinner med et udekket rettshjelpsbehov. Hvorvidt kvinner som henvender seg til oss har et udekket behov, vurderer vi i hver enkelt sak. Dersom de får hjelp fra andre, advokat, organisasjon, har krav på fri rettshjelp el. henviser vi videre eller avslutter saken.

Slik vi ser det kan ikke inntekt alene avgjøre hvorvidt kvinnene har behov for vår hjelp. Vi er nødt til å ta høyde for gjeld- og forsørgerbyrde. Dessuten har mange sammensatte utfordringer både praktisk, juridisk og sosialt, og har behov for at noen tar tak i saken deres og gir dem et pek i riktig retning. Dette gjelder særlig kvinner under soning og voldsutsatte

kvinner. JURK tilbyr for eksempel hjelp til utforming av søknader om voldsoffererstatning, og bistår klienter i omfattende saker om ID-misbruk. Dette er kompliserte og omfattende saker. Vi opplever i aller høyeste grad at vi er med på å fylle et udekket rettshjelpsbehov for en svært utsatt gruppe.

En annen gruppe av klienter som vi opplever som sårbare og med et udekket behov for rettshjelp, er kvinner med kort botid i Norge og med manglende norskkunnskaper. Flere av disse kvinnene har spørsmål knyttet til ytelser fra Nav eller andre forvaltningsorgan, eksempelvis UDI. Rettighetene som disse offentlige instansene forvalter er av vital betydning for kvinnene og deres familier, og vårt inntrykk er at samhandlingen med forvaltningsorganene i de fleste tilfellene er svært utfordrende. Forvaltningsorganene henviser i stor grad til informasjon på egne nettsider, eller gir mye og lite tilpasset eller relevant informasjon. Dette dekker ikke det behovet for informasjon og rettshjelp disse kvinnene har. Som vi så over har våre utenlandske klienter også i gjennomsnitt en lavere inntekt enn våre norske klienter, noe som i mange tilfeller vil forhindre dem i å kjøpe tjenester hos advokat.

For den største delen av klientene våre, som har en inntekt langt under gjennomsnittet på landsbasis, er det selvfølgelig penger som i mange tilfeller forhindrer dem i å søke juridisk hjelp hos eksempelvis advokat. Flere av klientene tjener også under inntektsgrensen for rett til fri rettshjelp, som i 2022 var på 320 000 kroner for enslige og 490 000 kroner for par. Vi opplever imidlertid at mange av disse klientene har saker som ikke omfattes av områdene i loven, eller at de tidligere har fått hjelp, men at tilbudet ikke har vært tilstrekkelig til å løse tvisten. Sistnevnte er typisk i saker på familierettens område; saker som både kan være juridisk svært kompliserte og med høyt konfliktnivå mellom partene.

Mange av kvinnene som kontakter oss og som tjener over inntektsgrensen for fri rettshjelp har i realiteten få eller ingen frie midler til å engasjere advokat. Dette gjelder særlig kvinner med forsørgerbyrde, høy gjeld og liknende. Når det kun ses på brutto inntekt ved vurderingen av innvilgelse av fri rettshjelp, fører dette til at mange står uten reelle muligheter for å engasjere advokat. Sakstypene som omfattes av ordningen er også, etter vår erfaring, alt for snever.

Vi har også en stor andel klienter med voldserfaringer. Vi registrerer kun voldserfaringer på saksnivå, det vil si de sakene der det er voldsproblematikk vi hjelper klientene med. Det kommer imidlertid klart frem i mange klientmøter at klientene har vært utsatt for vold, selv om problemstillingen de kontakter oss for er en annen. Mange voldsutsatte kvinner har store utfordringer på andre rettsområder enn de som normalt tenkes på å omhandle vold. Både boligsituasjon, ytelser fra det offentlige, oppholdsstatus, gjeldsproblematikk og familierettslige problemstillinger kan opptre etter å ha vært utsatt for vold. Vi mener derfor at vi når en svært sårbar gruppe kvinner med vårt tilbud, selv om dette aldri vil komme klart

til uttrykk i vår statistikk. Vi bemerker videre at vi velger å ikke rutinemessig spørre om klientene har vært utsatt for vold, eller å registrere dette dersom klienten søker hjelp for andre problemstillinger, da vi mener registrering av slik sårbar informasjon vil være etisk betenkelig og problematisk med tanke på personvern.

Den store pågangen til JURK og de andre rettshjelpiltakene er et uttrykk for at mange mennesker i Norge har juridiske problemer som ikke dekkes av den offentlige ordningen med fri rettshjelp. Disse menneskene har heller ikke en reell mulighet til å kjøpe advokattjenester.

6. Rettighetsinformasjon

6.1 Innledning

Rettighetsinformasjon har lenge vært en stor satsning hos JURK, og arbeidet vårt har de siste årene blitt profesjonalisert og videreutviklet med utgangspunkt i Tina Storsletten Nordstrøm sin forskning om krav til rettighetsinformasjon.⁵

De siste årene har vi også hatt et IMDi-finansiert prosjekt kalt «Jussambassadørene», hvor vi har drevet rettighetsinformasjon etter en «train the trainers»-modell. Også dette innebærer en metodisk videreutvikling av rettighetsinformasjonsarbeidet vårt.

I 2022 har vi holdt 100 foredrag for minoritetskvinner og på videregående skole, herunder 43 foredrag under rettighetsturneen våren 2022, og 40 foredrag i løpet rettighetsturneen høsten 2021, da vi reiste en uke til ulike deler av landet. Vi regner med å ha hatt omtrent 1 850 tilhørere på JURKs foredrag i 2022, herunder 1 359 minoritetskvinner. I tillegg har vi gjennomført 23 fengselsbesøk i de ulike kvinnefengslene og kvinneavdelingene i fengsel i Norge.

Vi har også spredt rettighetsinformasjon gjennom Rød knapp-samarbeidet hvor vi ved et par anledninger har delt ut røde knapper for å bevisstgjøre om kampen mot vold mot kvinner.

Oppsøkende arbeid er svært kostnadskrevende, både i reiseutgifter og arbeidskapasitet. I tillegg til vår ordinære foredragsvirksomhet kommer kursingen av Jussambassadørene, og deres videreformidling av denne informasjon til egne kvinnenettverk. Det eksakte antallet kvinner vi når ut til gjennom dette prosjektet er vanskelig å fastslå, men sett hen til antall Jussambassadører og størrelsen på nettverkene deres er et sted mellom 800-1 000 personer et realistisk tall. Vi har også bidratt med opplæring og informasjon til ansatte i voksenopplæring og i andre frivillige organisasjoner.

---

⁵ «Minoritetskvinnens rett til rettighetsinformasjon», publisert i kvinnerettslig skriftserie nr. 81/2009

6.2 JURKs metode for rettighetsinformasjon

En av grunnpilarene i alt arbeidet vårt er nært samarbeid med andre. Derfor utvikler vi både foredrag og andre tiltak/prosjekter i tett dialog med ulike fagmiljøer, organisasjoner og representanter for målgruppene.

Vår metode for formidling av rettighetsinformasjon er basert på Tina Nordstrøms arbeid i JURK og hennes forskning ved avdeling for kvinnerett ved Juridisk fakultet, UiO. I forskningen sammenholder hun erfaringsmateriale fra JURKs mangeårige arbeid med rettighetsinformasjon, med de kravene til rettighetsinformasjon som kan utledes av FNs menneskerettighetskonvensjoner. I henhold til forskningen må informasjonen være:

- 1) reelt forståelig,
- 2) reelt tilgjengelig,
- 3) kvalitetssikret,
- 4) relevant for personen i den situasjonen hun måtte befinne seg i, og
- 5) statens plikt til å gi rettighetsinformasjon må balanseres opp mot den enkeltes ansvar for selv å innhente informasjon.

JURK sitt rettighetsinformasjonsarbeid oppfyller disse kriteriene på følgende måte:

- 1) For å sikre at informasjonen er *reelt forståelig*, arbeider vi mye med enkel norsk. Vi lager også tegninger og illustrasjoner til foredragene vi holder, og forsøker å bruke praktiske eksempler for å gi bedre forklaringer. Dersom språkkunnskapene er dårlige, setter vi ofte folk sammen i grupper etter språk, slik at de kan oversette for hverandre. Vi kan også sende ut ordliste til stedene vi besøker med sentrale ord og begreper, slik at disse kan gjennomgås på forhånd.
- 2) For å sikre at rettighetsinformasjonen er *reelt tilgjengelig*, forsøker vi å reise ut på de møteplassene folk befinner seg på: foreninger, voksenopplæringer, krisesentre osv. Vi har som målsetting å ha saksmottak etter hvert foredrag, og på den måte sikre at informasjonen følges opp av mulighet for skreddersydd rettighetsinformasjon og eventuell rettshjelp.
- 3) For å *kvalitetssikre* informasjonen gjennomgår foredragene en grundig faglig sjekk før de holdes. Vi benytter også nettverket vårt dersom vi tenker at det er behov for det. Vi har jevnlig evalueringer og revideringer av foredragene våre.
- 4) For å sikre at informasjonen er *relevant*, er vi i stadig dialog med brukergruppene og kontaktpersoner. Vi legger stor vekt på dialog med tilhørerne under foredragene, og kartlegger hvilke spørsmål som stilles. Vi innhenter også systematiske evalueringer fra kontaktpersoner etter hvert foredrag, i tillegg til at vi gjør en egenevaluering.
- 5) Vi arbeider ut fra prinsippet om hjelp til selvhjelp, og gir mye informasjon om hvor man kan finne mer informasjon, og hvem man kan henvende seg til dersom man trenger hjelp.

6.3 Vår foredragsvirksomhet

6.3.1 Bakgrunn, målgruppe og evaluering

JURK har i en årrekke drevet systematisk oppsøkende virksomhet, særlig overfor kvinner med minoritetsbakgrunn. Andre grupper vi særlig søker å nå er kvinner i fengsel og voldsutsatte kvinner. Målet har vært å nå disse kvinnegruppene med samme tilbud som vi har til resten av landets kvinner; gratis juridisk rådgivning, forebyggende og rettsopplysende arbeid og rettspolitisk engasjement.

Mange minoritetskvinner har et stort udekket behov for informasjon om rettigheter og plikter i det norske samfunn. Gruppen «minoritetskvinner» er en svært sammensatt gruppe, og det er behov for et omfattende samarbeid med kvinnene selv og deres ressurspersoner for å kunne gi dem den informasjon de trenger mest. Som en følge av dette startet vi i 2012 et pilotprosjekt med mer målrettet informasjon mot ulike grupper innvandrerkvinner gjennom et «train the trainers»-opplegg kalt «Jussambassadørene».

Av evalueringene vi mottar får vi gode tilbakemeldinger på vår evne til toveis kommunikasjon, at foredragene er pedagogiske og tilpasset målgruppene, og at temaene som tas opp er relevante. Som tidligere nevnt, etterstreber vi å avholde saksmottak i etterkant av foredragene våre. På den måten kan kvinnene som ønsker det få meldt inn sin sak til JURK. Sakene tas med til kontoret og behandles etter våre ordinære saksbehandlingsrutiner. Mange kvinner vil få svar på spørsmålene sine under selve foredraget. Det er først og fremst i tilfeller hvor det er kvinner som sitter igjen med mer kompliserte saker hvor det er nødvendig å undersøke det juridiske eller innhente mer konkret informasjon for akkurat hennes situasjon, at det vil være nødvendig å behandle dette som en sak.

Kombinasjonen informasjon og saksmottak er en god måte å nå mange kvinner på, siden dette senker terskelen for å søke hjelp med egen sak. Vi får tilbakemeldinger fra innvandremiljøene på at det i tillegg er et stort behov for kompetanseheving hos ressurspersoner i disse miljøene som allerede formidler mye juss og informasjon om det norske samfunnet på morsmålet. Dette er bakgrunnen for Jussambassadør-prosjektet.

De siste årene har JURK laget en rekke nye foredrag, og vi har i 2022 kunne tilby en rekke ulike foredrag. Nedenfor er et utvalg av noen av de foredragene vi tilbyr. En fullstendig oversikt finnes på [våre nettsider](#).

6.3.2 Innføring i norsk rett

Siden 2005 har vi holdt foredrag for innvandrerkvinner om sentrale rettigheter og plikter i Norge. Foredraget dreier seg om rettigheter knyttet til ekteskap, opphold i Norge

(utlendingsrettsdelen), barn, fri rettshjelp samt vold og mishandling. Opplæringen er blant annet holdt på voksenopplæringsentre, kvinnekafeer og frivilligsentraler.

Kvinnene vi har møtt er fra mange forskjellige land og har varierende botid i Norge. Språkkunnskapene er også veldig varierende, noe som er utfordrende.

I desember 2010 holdt vi vårt første skoleprosjekt for menn – i en separat gruppe. Foredraget hadde samme innhold – i tillegg til et fokus på reell likestilling mellom kjønnene. For å gi kvinnene reell mulighet til likestilling er det helt vesentlig at mennene kan være støttespillere og ikke motstandere, og JURK innser at vi også har et ansvar i denne sammenheng. Vi tilbyr derfor i noen grad å holde foredrag for menn. Vi prioriterer likevel først og fremst kvinner, og dersom det skal holdes foredrag for både kvinner og menn velger vi helst å dele gruppene opp dersom det er mulig. Særlig hvis foredragene omhandler vold, vil vi holde foredragene for kvinne- og mannsgupper separat. Vi merker særlig på de delene av foredragene som handler om rettigheter i ekteskap, vold og mishandling, at kvinnene spør og deltar mer dersom det er rene kvinnegrupper. Dette må vi også ta hensyn til. Det er stort sett på våre foredrag på voksenopplæringen ulike steder at vi også holder foredrag for menn.

6.3.3 Arbeids- og diskrimineringsrett

Foredraget som omhandler diskriminering ble startet i samarbeid mellom Avdeling for kvinnerett, barnerett, likestillings – og diskrimineringsrett (KVIBALD) ved UiO, cand.jur. Tina Nordstrøm og professor Anne Hellum i 2010. Sammen utarbeidet disse et rettighetsinformasjonsprogram om diskrimineringsrett som skulle holdes for innvandrerkvinner.

Da det var vanskelig å få booket tilstrekkelig mange foredrag med temaene diskrimineringsrett, vold og mishandling, ble foredraget omarbeidet i 2011. Modulen som omhandlet diskriminering, trakassering og rasisme ble stående, mens modulen som omhandlet vold og mishandling ble erstattet med arbeidsrett.

Bakgrunnen for endringen var å gjøre foredraget mer attraktivt og å utvide foredraget innen temaer som tilhørergruppa selv har etterspurt. Modulen som omhandler vold og mishandling er fortsatt med i JURKs andre rettighetsinformasjonsprosjekt, som blant annet i innføring i norsk rett og egne foredrag om vold. Etter omleggingen ble foredraget noe lengre, og tar nå omtrent 2x45 minutter.

6.3.4 Trygderett

Dette foredraget ble i utgangspunktet utviklet til Jussambassadørene. Foredraget gir en innføring i regler om hvilke ting og penger du kan søke om fra Nav hvis du er syk eller har sykdom i familien. Foredraget inneholder også informasjon om saksgangen i Nav.

6.3.5 Husleierett

I 2014 ble det utviklet et nytt foredrag. Dette kom til etter at en av våre rettspolitiske arbeidsgrupper var i kontakt med Kirkens Bymisjon angående problematikken med innvandrerkvinnens svekkede muligheter på leiemarkedet. JURKs bolig- og utlendingsrettsgruppe lagde dette foredraget, og det fungerte svært godt. Etter å ha holdt foredraget noen ganger, besluttet vi at dette skulle inngå som et av de faste foredragene vi tilbyr. Foredraget ble oppdatert i 2018, og tilbys også til studenter, da vi ser at dette er en gruppe som har behov for rettighetsinformasjon om husleierett og ofte opplever problemer på husleiemarkedet.

6.3.6 Seksuell trakassering

I flere år har JURK arbeidet for å spre informasjon om seksuell trakassering. Vi har utarbeidet et foredrag som gir informasjon om hva seksuell trakassering er, og om hva man kan gjøre dersom man opplever seksuell trakassering. Foredraget holdes både for elever ved videregående skoler, og for fagforeninger eller ungdomspartier.

6.3.7 Vold i familien

Foredraget som heter «Vold i familien» ble første gang utviklet til Jussambassadørprosjektet. Det inngår nå som en del av vår faste foredragsmeny, og bestilles jevnlig. Det tar for seg temaer som hva som regnes som vold, vold i nære relasjoner og vold mot barn. Hjelpeapparatet er grundig behandlet i foredraget, herunder politi, krisesentre og barnevern.

6.3.8 Vold i familien og økonomisk vold

Dette er et av JURKs nyere foredrag. Foredraget gir en presentasjon av ulike typer vold. Videre gir foredraget en grunnleggende innføring i reglene rundt vold, med fokus på vold i familien. Siste del av foredraget fokuserer på økonomisk vold og reglene som gjelder hvis man skylder penger. Dette foredraget holder vi helst kun for rene kvinne- og manngrupper for å skape et best mulig rom for dialog med tilhørerne. Vi holder også foredraget for ungdommer for å forebygge og veilede om grensesetting.

6.3.9 Deling av ting og penger ved skilsmisse

Foredraget gir en grunnleggende innføring om reglene ved det økonomiske oppgjøret mellom ektefeller og samboere ved samlivsbrudd. For eksempel går vi gjennom ekteskapslovens regler om likedeling, skjevdeling og særøie. Foredraget inneholder en del vanskelige begrep og passer for kvinner som kan en del norsk fra før.

6.3.7 Voldtektprosjektet

Som del av det rettspolitiske arbeidet i voldtektprosjektet, er det utarbeidet et foredrag om voldtekt, som holdes for ungdommer. Vi får gode tilbakemeldinger på foredraget. Ved oppstarten valgte vi å holde en del foredrag sammen med sanitetskvinnene (NKS), som har et liknende prosjekt. De siste årene har vi imidlertid holdt dette foredraget selv på ulike videregående skoler rundt om i landet. Vi mener at forebygging og opplæring er helt essensielt for å bekjempe seksuell vold. I 2022 har vi også laget et foredrag som passer mer for organisasjoner og voksne, som ledd i vårt arbeid for en samtykkelov i Norge.

6.3.8 Sosialrett

Som følge av at JURK stadig får henvendelser fra klienter om tjenester fra Nav og sosialkontor, utarbeidet vi i 2017 et nytt foredrag som gjelder nettopp hvilke rettigheter og plikter man har overfor Nav, og om hvordan man kan gå fram og hva som skal til for å motta slike ytelser. Foredraget gir også generell informasjon om saksgangen i trygde- og sosialsaker, og om hva som kan være lurt å tenke på i møtet med det offentlige. Vi opplever at mange klienter ikke forstår hvordan trygdesystemet fungerer. Foredraget gir derfor en grunnleggende innføring i dette. Foredraget inngår som et av våre standardiserte foredrag, og er svært populært.

6.4 Jussambassadørene – et prosjekt finansiert av IMDi

Jussambassadørene er et prosjekt som har pågått siden 2013. Prosjektet ble opprettet etter en idédugnad i 2012, hvor målet var å kartlegge hvordan et «train the trainers»- opplegg for ressurspersoner i innvandrer miljøene bør se ut. Målgruppen for prosjektet er kvinner som har kommet til Norge gjennom familieinnvandring med andre enn flyktninger, og som derfor ikke har tilgang på introduksjonsordningen. De to største gruppene i denne kategorien er ifølge SSB polske og thailandske kvinner, så vi har valgt å fokusere på disse.

Modellen for prosjektet ble utviklet i løpet av de første to årene, og har vist seg å fungere svært godt. Vi samler Jussambassadørene hvert år til en seminarhelg i Oslo. Der får de opplæring i et tema de har vært med å velge ut. På den måten sikrer vi at temaet alltid er relevant for Jussambassadørene selv, og kvinnene i deres nettverk. Vi har på forhånd utarbeidet alt kursmaterieell, som innebærer et foredrag med standardiserte Power point-presentasjoner og brosjyrer både på norsk, thailandsk og polsk. Etter seminarhelgen sprer jussambassadørene informasjonen vider i sine kvinnenettverk gjennom å holde de standardiserte foredragene og dele ut materieell.

Temaet for Jussambassadør-prosjektet i 2022 var «En trygg og god arbeidsplass – Introduksjon til norsk arbeidsliv og diskrimineringsvern». Foredraget en introduksjon og oversikt over regelverket som gjelder for å hindre dårligere behandling av innvandrere i

jobbsøkerprosessen og introduksjon og oversikt over regelverket som gjelder for arbeidsmiljøet på arbeidsplassen i Norge. Vi konsentrerte oss om arbeidsmiljøloven og likestillings- og diskrimineringsloven, men kom også inn på straffelovens bestemmelse om hatefulle ytringer. I tillegg ble det gitt informasjon om regelverket mot seksuell trakassering, samt skjæringspunktet mellom hva som er straffbart etter straffeloven og hva som er sivilrettslig ulovlig etter likestillings- og diskrimineringsloven. Basert på dette skillet, ga vi en oversikt over de ulike valgene man har dersom man er utsatt for noe ulovlig, og ønsker å ta saken videre.

Temaet for 2022 ble valgt på bakgrunn av tilbakemeldinger og historier som ble delt av jussambassadørene på fjorårets Jussambassadørseminar. Flere informerte da om at de hører historier fra sine nettverk om mobbing og dårlig behandling av innvandrere på arbeidsplassen, og at de ønsket informasjon om #metoo og regelverket mot seksuell trakassering. Vi fikk tilbakemeldinger på at det var et veldig nyttig tema, særlig ved å lære å kjenne igjen hvilke situasjoner man ikke skal behøve å akseptere, og vite hvor man kan søke hjelp for å vurdere situasjonen.

6.5 Rettighetsturné

JURK har erfart at dersom vi har oppsøkende foredragsvirksomhet, ved å reise rundt i landet og holde foredrag og ha saksmottak, fører det til at vi når ut til flere klienter. Selv om vi ønsker å nå kvinner over hele landet, er 59 % av våre klienter bosatt i Oslo eller Viken.

Forskning viser også at det er nødvendig med oppsøkende virksomhet, for å nå de mest sårbare klientgruppene.⁶ I 2018 startet vi derfor igjen med å gjennomføre en rettighetsturné ved å stenge kontoret og dele saksbehandlerne opp i grupper som reiser rundt til ulike dele av Norge.

Målet med rettighetsturneen er å nå ut bredt og spre rettighetsinformasjon til kvinner som kanskje ikke ellers får dekket sitt rettshjelpsbehov, ved å besøke voksenopplæringssteder, krisesenter, kvinnekafeer, fengsel, videregående skoler og jussambassadører rundt omkring i landet. Der holder vi foredrag, har saksmottak og deler ut brosjyrer. I tillegg stiller vi opp i lokale medier og forteller om oss og vårt tilbud. I tillegg arbeider gruppene rettspolitisk på turen, blant annet ved å besøke organisasjoner som jobbet med temaer som er interessante og relevante for vår drift og vårt rettspolitiske arbeid.

I 2022 reiste saksbehandlerne på rettighetsturné på våren. De besøkte Oslo og omegn, Nordland, Trøndelag, Innlandet, Troms og Møre og Romsdal.

---

⁶ se blant annet Thomas Mathiesen, *Retten i samfunnet* (2011)

I løpet av rettighetsturneen 2022 ble det holdt 43 foredrag for ulike grupper minoritetskvinner, i fengsel, på krisesenter og for elever ved videregående skoler. Der lokalene tillot det, ble det dessuten holdt saksinntak i etterkant av foredragene. De ulike gruppene hadde også stands, delte ut informasjonsmateriell om ulike rettsregler på bibliotek, kjøpesenter med mer. Til sammen tok vi inn 58 nye saker i løpet av den uka vi var på turné. I tillegg fikk vi fortalt om tilbudet vårt flere nye steder, og hengt opp informasjon om vårt tilbud. Vi tror at dette kan føre til at vi også i fremtiden får flere saker fra andre deler av landet.

Rettighetsturneen har vært vellykket over flere år, og JURK ønsker å videreutvikle rettighetsturneen i årene fremover og dra til andre deler av landet. Vi ønsker å reise til steder langt fra ulike rettshjelpetiltak.

7. Rettspolitisk arbeid

Det rettspolitiske arbeidet baserer seg først og fremst på de erfaringer vi får gjennom den konkrete saksbehandlingen. Vi arbeider for å få frem kvinneperspektivet – da vi ser at dette i mange tilfeller er fraværende eller svakt.

Det rettspolitiske arbeidet ivaretas blant annet gjennom utarbeidelse av høringsuttalelser til nye lovforslag, påvirkning av offentlige instanser, lobbymøter på Stortinget, deltakelse i samfunnsdebatten ved foredrag, avisinnlegg, radioprogram m.m.

Alle ansatte på JURK bidrar i det rettspolitiske arbeidet.

7.1 Høringer og innspill til offentlige utvalg

- **18.01.2022:** Amanda Foss, Thea Austgulen og Johanne Hjelde deltok på muntlig høring om voldserstatningslov. Vi var kritiske til det nye forslaget fordi det i praksis fortsatt ville innebære et krav om dom for å motta erstatning. Vi var også kritiske til at erstatning skulle knyttes til spesifikke bestemmelser i straffeloven og at tilgangen til rettshjelp for å søke om voldserstatning skulle skrenkes inn.
- **Februar 2022:** Bjørk G. Jonassen, Rebekka Lister, Maria Hindahl, Adriana Pooja Joseph, Amna Sana Hussain, Anna Kleppe, Maren Sundve og Emily Svendsby skrev innspill til Kvinnehelseutvalgets offentlige utredning om kvinners helse og helse i et kjønnsperspektiv.
- **03.02.2022:** Ane Jørdre Øybekk og Kristoffer Madsen Andersen svarte på Bufdirs høring om samværshindring.

- **03.06.2022:** Bjørk G. Jonassen, Thea Austgulen, Maren Sundve og Adriana Pooja Joseph svarte på høringsforslag om utenlandske statsborgeres rett til nasjonalt ID-kort.
- **19.04.2022:** Susann Nikkerud, Christiane de Soysa og Inga Marie Tronsaune svarte på høringsforslag om endringer i arbeidsmiljøloven – styrking av retten til heltid.
- **27.04.2022:** Amanda Foss, Elisabeth Høistad Bruce og Thea Austgulen skrev svar på høring om forslag til å forlenge varigheten av straffegjennomføringsloven kapittel 3A.
- **23.05.2022:** Ingunn Viken Taksdal, Mathea Holden og Madeleine Holgeid svarte på høringsforslag om endring i regelverket for sykepenger og omsorgspenger mv.
- **08.06.2022:** Christiane de Soysa, Madeleine Holgeid, Sevgi Usein og Thea Austgulen svarte på høring om ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 190 om avskaffelse av vold og trakassering i arbeidslivet, og om endringer i arbeidsmiljølovens regelverk om trakassering.
- **01.07.2022:** Ingunn Viken Taksdal, Susann Nikkerud og Fagrådgiver Thea Austgulen svarte på høring om sikring av feriepenger.
- **19.08.2022:** Kristin Melheim og Elisabeth Høistad Bruce svarte på høring om forslag til forskrift om finansavtaler (finansavtaleloven).
- **31.08.2022:** Signe Midtbø Øyulvstad og Elisabeth Høistad Bruce svart på høring om forslag til forskrift om finansavtalelovens anvendelse på kredittavtaler inngått med Statens lånekasse for utdanning.
- **13.09.2022:** Adriana Pooja Joseph og Kristin Eielsen Braadland svarte på høring om endring i utlendingsforskriften § 19-8 om tjenesteyters rett til opphold etter EØS-reglene.
- **15.09.2022:** Embla Mc Cormick Ragnhildstveit, Madeleine Holgeid, Thea Kristine Seim Sønsteli Signe Gjeraker og fagrådgiver Thea Austgulen svarte på høring om gjennomføring av EUs varslingsdirektiv.
- **28.09.2022:** Pernille Andersson Egenæss og Anna Mesel svarte på høring om forslag om å innføre et særskilt grunnlag for utvisning av tredjelandsborgere for inngåelse av omgåelsesekteskap.

- **10.10.2022:** Niousha Ghorbani og Hilde Volden Ringstad svarte på høring om endringer i gjeldsforskriften.
- **20.10.2022:** Embla Mc Cormick Ragnhildstveit, Signe Gjeraker, Inga Marie Tronsaune og fagrådgiver Thea Austgulen svarte på høring om forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og statsansatteloven – tydelige og mer forutsigbare arbeidsvilkår.

7.2 Svar på representantforslag

- **28.02.2022:** Anna Kleppe og Anna Mesel skrev JURKs uttalelse til SV og Rødt sitt representantforslag om foreldelsesfrist for tilbakekallelse av statsborgerskap. Vi kom med støtte til forslaget.
- **01.03.2022:** Jonas Kaas Korsåsen og Anna Mesel skrev JURKs uttalelse til SVs representantforslag om helsehjelp til papirløse migranter i Norge. Vi kom med støtte til forslaget.
- **01.03.2022:** Anna Mesel og Anna Kleppe svarte på representantforslag om foreldelsesfrist for tilbakekallelse av statsborgerskap.
- **01.03.2022:** Anna Mesel og Jonas Kaas Korsåsen svarte på representantforslag om helsehjelp til papirløse migranter i Norge.
- **28.04.2022:** Kristin Melheim og Johanne Hjelde svarte på representantforslag om styrket, likeverdig, helårsåpent og døgnbemannet krisesentertilbud over hele landet.
- **07.04.2022:** Kristin Melheim og Johanne Hjelde skrev JURKs høring om representantforslag om styrket, likeverdig, helårsåpent og døgnbemannet krisesentertilbud over hele landet. Vi var fullt ut enige med representantforslaget, men kom med ytterligere bemerkninger til forslaget basert på våre erfaringer fra saksbehandling og rettspolitikk arbeid.
- **25.04.2022:** Johanne Hjelde og Thea Austgulen svarte på representantforslag om styrking av ofres stilling og stilte oss bak forslaget.
- **06.05.2022:** Ingunn Viken Taksdal og Mathea Holden svarte på representantforslag om å rette opp i regelverket for uføre og stenge uførefella.
- **15.09.2022:** Inga Marie Tronsaune og fagrådgiver Thea Austgulen svarte på representantforslag om å sikre reell streikerett.

- **08.11.2022:** Kristin Melheim, Niousha Ghorbani, Inga Marie Tronsaune, Susanne Ulven Børsum og fagrådgiver Thea Austgulen svarte på representantforslag om utredning av forlikrådsordningen.
- **23.11.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen skrev innspill til representantforslag fra Venstre om å utsette ny voldserstatningslov.

7.3 Innspill til politikere eller andre

- **Januar 2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen og daglig leder Bjørk G. Jonassen deltok på informasjons- og innspillsmøte om FNs kvinnekommisjon (CSW). Vi kom med innspill til hva Norge burde sette søkelys på under FNs kvinnekommisjon 2022 (CSW66).
- **07.02.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen hadde møte med Trine Jørgensen i Bydel Grünerløkka, som er ny Ombud for diskriminering og rasisme. Hun ønsket et møte for å høre mer om JURK og hva vi tilbyr av tjenester og hvordan vi arbeider på feltet. Vi fortalte om JURKs drift og hvordan vi gjerne ønsket et samarbeid hvor vi kunne holde foredrag om ønskelig. Vi tar også gjerne imot henvisningssaker om diskriminering. Rollen og arbeidet deres er ikke helt klarlagt enda, men de holdt gjerne kontakten med oss.
- **08.02.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen og daglig leder Bjørk G. Jonassen deltok på møte om nullutkastet («zero draft») til hoveddokumentet fra sesjonen («Agreed Conclusions») til CSW66 i regi av FOKUS. Vi hadde på forhånd kommet med våre merknader i teksten.
- **11.02.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen og seksuell trakassering-prosjektet hadde et møte med Arbeiderpartiet og Senterpartiets familie- og kulturfraksjon ved Åse Kristin Ask Bakke og Solveig Torsvik. Her tok vi opp utfordringer med saker for diskrimineringsnemnda og hvordan diskriminerings- og trakasseringssaker bør inn i fri rettshjelpsordningen.
- **18.02.2022:** Ingunn Viken Taksdal, Susann Nikkerud og Vilde Rasmussen møtte stortingsrepresentant i SV Andreas Sjalg Unneland og konsulent Andrea Sjøvoll fra Sosialistisk venstreparti og snakket om fri rettshjelp.
- **31.05.2022:** JURK ved fagrådgiver Thea Austgulen deltok på muntlig innspillsrunde og sendte inn skriftlige innspill til Bufdir om mandatet til mannsutvalget.
- **03.06.2022:** Ingunn Viken Taksdal, Susann Nikkerud og leder Bjørk G. Jonassen møtte statsråd Else Marie Rødby og statsråd Ivar Prestbakmo fra Senterpartiet for å snakke

om fri rettshjelpsordningen.

- **11.06.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen laget og holdt foredrag om feministisk justispolitikk for SVs kvinnepolitiske utvalg på SVs kvinnekongress lørdag 11. juni 2022.
- **13.06.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen sendte innspill til Advokatforeningen til sivilsamfunnets første rettsstatsmelding. Vi valgte å ta opp belyse samtykkelov, kvinners soningsforhold og tilgang på rettshjelp, herunder behovet for fri rettshjelp i diskrimineringsaker.
- **22.06.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen hadde møte med statssekretær Gry Haugsbakken og Elisabeth Lier Haugseth og snakket om utfordringer med Diskrimineringsnemnda og «access to justice». Representanter fra Egalia og FFO deltok også.
- **24.08.2022:** Bjørk G. Jonassen hadde møte med Andres Sjalg Unneland fra SV for å diskutere viktige saker til kommende statsbudsjett.
- **30.08.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen deltok på SVs innspillmøte på Stortinget sammen med andre organisasjoner på likestillingsfeltet. JURK spilte inn hva vi synes er de viktigste likestillingssakene opp mot budsjettforhandlingene for 2023.
- **14.09.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen sendte innspill til lovutvalg om sosial kontroll. Vi dro frem erfaringer fra saksbehandlingen, og spilte inn mangler ved gjeldende regulering av psykisk vold, manglende rettslig vern for ofre for økonomisk vold i nære relasjoner og mangler ved utlendingslovens § 53 første ledd bokstav b.
- **21.10.2022:** Daglig leder Petrine Iversen hadde et møte med varamedlem av Helse- og sosialutvalget i Oslo bystyre Ylva Holm Torsteinson fra Rødt. Vi snakket om JURKs funksjon som et rettshjelp- og likestillingstiltak og trakk frem vårt behov for økt tilskudd i 2023.
- **07.11.2022:** Daglig leder Petrine Iversen holdt foredrag om feministisk justispolitikk for SVs rettspolitiske gruppe, med særlig søkelys på ny voldserstatningslov i et likestillingsperspektiv.
- **01.11.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen ga innspill til opptrappingsplan vold i nære relasjoner til Arbeiderpartiet ved stortingsrepresentant Kamzy Gunaratnam.

- **10.11.2022:** Daglig leder Petrine Iversen sendte et brev til Justis- og beredskapsdepartementet hvor hun redegjorde for hvorfor ikrafttredelsen av den nye voldsoffererstatningsloven måtte utsettes for å ivareta rettsvernet til voldsutsatte kvinner.
- **29.11.2022:** JURK ved daglig leder Petrine Iversen kom med muntlige innspill til Nasjonal likestillingskonferanse 2023 som skal omhandle økonomisk selvstendighet. Vi spilte blant annet inn at konferansen bør ha en egen bolk om fenomenet økonomisk vold. Bufdir og Kultur- og likestillingsdepartementet var arrangører.
- **30.11.2022:** Fagrådgiver Thea Austgulen skrev innspill til ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering.

7.4 Menneskerettighetskonvensjoner

CEDAW: JURK har i mange år spilt en viktig rolle som en av de frivillige organisasjonene som jobber tett opp mot FNs kvinnekonvensjon (CEDAW). Vår fagrådgiver har et særlig ansvar for oppfølging av konvensjonsarbeid, og for å være en kunnskapsbank på huset som involverer alle andre ansatte når det er mulig. Gjennom hele året sørger vår fagrådgiver for å holde oss oppdaterte og for at vi også anvender konvensjonsforpliktelsene i våre høringsvar, der det er naturlig.

I 2021 og 2022 satt JURK i arbeidsgruppa som hadde ansvar for å koordinere og utarbeide sivilsamfunnets skyggerapport på Norges oppfyllelse av sine forpliktelser etter kvinnekonvensjonen. Det var først daværende daglig leder Bjørk G. Jonassen som representerte oss i arbeidsutvalget, og deretter fagrådgiver Thea Austgulen.

Skyggerapporten ble ferdigstilt og lansert høsten 2022. Sammen med FOKUS arrangerte JURK lanseringen av sivilsamfunnets skyggerapport til FNs kvinnekomité. Blant de som holdt innlegg var blant andre Anne Hellum og vår fagrådgiver Thea Austgulen. Skyggerapporten ble overrasket til Kultur- og likestillingsdepartementet ved ekspedisjonssjef Elisabeth Lier-Haugseth.

I 2022 har vår fagrådgiver Thea Austgulen deltatt i et nytt samarbeid mellom Norges Institusjon for menneskerettigheter (NIM), Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og sivilsamfunn. Målet er å følge opp FNs anbefalinger til Norge bedre, gjennom samlede dialogmøter med myndighetene på utvalgte tema. Hun har deltatt på flere arbeidsgruppemøter for å planlegge møte om oppfølging av ulike FN-anbefalinger innenfor temaet vold mot kvinner.

Istanbulkonvensjonen: Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner, også kalt Istanbulkonvensjonen, trådte i kraft i Norge i november 2017. Konvensjonen er svært viktig i kampen mot vold mot kvinner. I 2020 gikk JURK sammen med sanitetskvinnene (NKS) og Krisesentersekretariatet for å koordinere arbeidet om en skyggerapport. Vi fikk innvilget midler fra myndighetene og skyggerapporten ble sendt til GREVIO (organet som overvåker statenes implementering av konvensjonen) som tillegg til myndighetens rapport. Den endelige rapporten kan finnes på JURK sine nettsider. I 2021 fulgte JURK opp dette arbeidet, blant annet deltok vi på GREVIOs møte med sivilsamfunn på sitt besøk i Norge, og ga innspill på hva vi mener det vil være viktig for GREVIO å ta tak i sin evaluering av Norges oppfyllelse av konvensjonen. I november 2022 kom rapporten fra GREVIO med anbefalinger og kritikk til Norges oppfølging av sine konvensjonsforpliktelser. JURK ved fagrådgiver var aktiv i planleggingen av Samtykkealliansens strategi sammen med Patricia Kaatee i Amnesty, for å ha en forberedt kommunikasjonsstrategi om de ulike utfall i GREVIOs rapport til Norge som er ventet i slutten av november.

7.5 Rettspolitiske prosjekter

I tillegg til saksbehandlingsgruppene, deltar alle medarbeiderne i JURK i ulike rettspolitiske prosjekter. Det er stort rom for den enkelte saksbehandler til å påvirke hvilke prosjekter vi til enhver tid skal ha. Som nevnt tidligere, er det erfaringer fra saksbehandlingen som danner grunnlag for JURKs rettspolitiske engasjement. Det betyr at dersom vi opplever generelle mangler i gjeldende rett, eller at rettsregler kommer uheldig ut for våre klienter, kan vi starte nye rettspolitiske prosjekter. Målet med dette arbeidet er å belyse problemer, samt skape endring til det beste for våre klienter. Vi mener at dette arbeidet er både viktig og dessuten kostnadseffektivt, da målet er at færre skal ha behov for rettshjelp i snever forstand.

Nedenfor er en oversikt over de rettspolitiske prosjektene JURK hadde i 2022. Slik oversikten over debatter, høringssvar og svar på representantforslag viser, har vi også i 2022 arbeidet med rettspåvirkning innenfor en rekke andre juridiske temaer enn de undernevnte. Et eksempel på det er den nye voldserstatningsloven. Etter press fra blant andre JURK, besluttet Justis- og beredskapsdepartementet i desember 2022 å innføre overgangsregler til den nye loven som i praksis ville forlenge fristen for å fremsette søknad om voldserstatning. JURK tok til orde at dette var nødvendig for å ivareta et minimum av rettsvern for de berørte. Uten disse overgangsreglene, ville tusenvis av voldsutsatte risikert å miste sitt krav på erstatning fra og med den dagen den nye loven skulle tre i kraft.

7.5.1 Samboerprosjektet

I saksbehandlingen ser JURK at den manglende rettslige reguleringen av formuesfordeling ved opphør av samboerskap rammer kvinner særlig hardt. Vi erfarer at en del samboerforhold ofte fortsatt baserer seg på tradisjonelle kjønnsroller ved at det for eksempel er kvinnen som betaler for de løpende utgiftene, mens mannen som betaler for bil og hus.

Uten en samboeravtale vil kvinnen gå ut av samboerskapet som den tapende part, mens mannens investeringer ofte øker i verdi. Vi erfarer også at den nåværende rettstilstanden skaper misforståelser og forvirring, og at mange ikke er klare over at det ikke finnes en samboerlov som beskytter dem.

Derfor har JURK i mange år jobbet for å oppnå en fravikelig samboerlov i Norge, samtidig som vi har jobbet aktivt med å nå ut med rettighetsinformasjon om dagens rettstilstand og viktigheten av å inngå samboeravtale i samboerforhold. I 2021 var to representantforslag om samboerlov fremmet på Stortinget. Da Venstre snudde etter voteringen over Sosialistisk Venstreparti sitt representantforslag, samarbeidet JURK og Venstre om et lobbearbeid frem mot juleferien 2021. Fagrådgiver Thea Austgulen og samboerprosjektet hadde møter med Høyre, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, og sendte dem argumentasjonsark i etterkant. Et enstemmig Storting vedtok februar 2022 at behovet for en fravikelig samboerlov skulle utredes. Likevel var det lite som skjedde på dette området i 2022, og ved årets slutt var det fremdeles ikke nedsatt et utvalg. Samboergruppa purret på politikerne, og skrev også en artikkel i det feministiske tidsskriftet Fett om at utredningsarbeidet lot vente på seg.

Første halvdel av 2022 bestod samboergruppa av Susanne Ulven Børsum, Johanne Sophie Lindberg og Anna Mesel. Andre halvdel av 2022 bestod gruppa av Susanne Ulven Børsum og Øistein Braanen. I forbindelse med Valentinsdagen 2022 arrangerte gruppa den tradisjonsrike «Kjærlighetsuka» som satte søkelys på samboerforhold og viktigheten av å inngå samboeravtale. De stod på stand og delte ut samboerkontrakter. De hadde også en kampanje på sosiale medier og en artikkel på trykk i Aftenposten om tematikken.

7.5.2 «Rød knapp»-kampanjen STOPP VOLD MOT KVINNER

Våren 2022 bestod Rød knapp-gruppa av Ruben Bueide Stabell og Mathea Holden. Gruppa bidro til flere arbeidsgruppemøter og styringsgruppemøter i Rød knapp-alliansen. De deltok også på planleggingen av et arrangement til Arendalsuka om digital vold og krenkelser, hvor blant andre vår fagrådgiver Thea Austgulen snakket om JURKs erfaringer med saker om spredning av nakenbilder, hatefulle ytringer og hets mot kvinner på nett, og digital misbruk av bank-ID i nære relasjoner.

Høsten 2022 bestod Rød knapp-gruppa av Signe Gjeraker, Ruben Bueide Stabell og Anna Mesel. Også i år bidro gruppa til planlegging og gjennomføring av Rød knapp-alliansens årlige 25. november-arrangement i anledning den internasjonale dagen for avskaffelse av vold mot kvinner. Temaet for konferansen i 2022 var «Å forlate vold: Hva er terskelen for å ta det første skrittet? Hva møter man da?». Under den første delen av seminaret var det en filmvisning og etterfølgende samtale med filmskaper Nefise Özkal Lorentzen. Deretter var det panelsamtale med Margunn Bjørnholt og Nora Ruud fra NKTVS, samt en representant fra Oslo Krisesenter. Aslak Bonde var ordstyrer.

Sammen med kvinnehelsegruppa arrangerte Rød knapp-prosjektet i juni 2022 en panelsamtale om psykisk vold, med tittelen «Psykisk vold – hva med rettsikkerheten?». Ordstyrer var politisk kommentator Aslak Bonde. Panelet bestod av Kristin Berntsen (prosjektleder ved Oslo Krisesenter og Kompetansesenter for vold i nære relasjoner), Thomas Benestad (bistandsadvokat ved Advokatfirmaet Salomon Johansen og styremedlem i JURK), Andreas Sjalg Unneland (stortingsrepresentant og justispolitisk talsperson for SVs justispolitiske talsperson) og Mina Haugen (rådgiver ved Norges institusjon for menneskerettigheter).

7.5.3 Seksuell trakassering

JURK har arbeidet rettspolitisk for å øke oppmerksomheten rundt problemet seksuell trakassering i mange år, og lenge før #metoo. Med #metoo kom mye på plass når det gjelder regelverk og lavterskel tilbud for å avgjøre saker. Likevel ser vi at seksuell trakassering er et stort problem på mange arbeidsplasser, i husleieforhold og blant studenter for å nevne noen. JURK erfarer også gjennom saksbehandlingen at det er store utfordringer med access to justice i Diskrimineringsnemnda. Utfordringene skapes av skriftlig klageprosess, høy grad av avvisinger, den begrensede myndighet og sanksjonsmuligheter hos nemnda, og manglende fri rettshjelp.

Når det gjelder seksuell trakassering er noe av det prosjektet jobber for å belyse at kun seksuell trakassering som har skjedd i arbeidslivet, gir grunnlag for oppreisning, og at det er store begrensninger på hvor store beløp og i hvilke situasjoner nemnda har myndighet til å tilkjenne erstatning. Flere av kvinnene som henvender seg til JURK forteller at de har blitt sykmeldt som følge av seksuell trakassering, eller sluttet i jobben fordi deres varsler om trakasseringen ikke har blitt tatt på alvor. Kvinnene har derfor ofte større økonomiske tap, men blir tvunget til de ordinære domstoler for erstatning.

Gruppa bestod våren 2022 av Amalie Krosvik, Segvi Usein, Christiane de Soysa og Madeleine Holgeid. I starten av året hadde gruppa politikermøte med en representant fra Arbeiderpartiet i familie- og kulturkomiteen på Stortinget, hvor de belyste svakheter ved hvordan Diskrimineringsnemnda er organisert i dag. Gruppa deltok i flere møter med Egalia i forbindelse med et seminar om «access to justice» i trakasserings- og diskrimineringsaker.

Høsten 2022 bestod gruppa av Ella Halvorsen, Thea Seim Sønsteli og Madeleine Holgeid. De holdt foredrag om seksuell trakassering for flere elever på videregående. Gruppa har publisert to innlegg på Rettspolitisk forenings blogg «Kritisk juss» i 2022. I tillegg har de skrevet høringsvar på ratifikasjon av ILO-konvensjon nr. 190 om avskaffelse av vold og trakassering i arbeidslivet, og om endringer i arbeidsmiljølovens regelverk om trakassering.

Hovedprioriteringen fremover vil være å få seksuell trakassering-saker inn i den offentlige fri rettshjelpsordningen, samt fortsette å belyse utfordringene med nemnda. Særlig ønsker vi

at Diskrimineringsnemnda skal få sanksjonsmuligheter når de finner at arbeidsgiver har brutt vernebestemmelsen i ldl. § 13 sjette ledd.

7.5.4 Voldtektsprosjektet

Voldtekt av jenter og kvinner er et stort problem i Norge, og vår tids største likestillingsproblem. Siden 2017 har JURK holdt foredrag om voldtektslovgivningen og behovet for en endring av straffelovens bestemmelse om voldtekt på videregående skoler. Dette ble igangsatt som et samarbeid mellom NKS og JURK, under kampanjen «Ja betyr ja».

I 2017 kom FNs kvinnekomite med en sterk anbefaling om at Norge måtte innføre en «samtykkelov». Dette har JURK jobbet rettspolitisk for siden den gang. I 2021 var JURK med å starte Samtykkealliansen, som er et nettverk av organisasjoner som krever at Norges straffelov endres slik at den fastslår at seksuell omgang uten samtykke er voldtekt.

Voldtektsprosjektet hos JURK er todelt: den ene delen vedlikeholder og holder foredraget på videregående skoler, mens den andre delen har deltakelse i Samtykkealliansen som sitt fokusområde. Hele prosjektet jobber rettspolitisk for en endring av straffelovens voldtektsbestemmelse.

Det offentlige ordsiftet har også i 2022 vært preget av diskusjonen om voldtekt og samtykkelov. GREVIOs rapport til Norge kom i november 2022, og ga oss en klar anbefaling om å innføre en samtykkelov i Norge. I tillegg kom Straffelovrådet med sin utredning i desember 2022, hvor JURK har hatt en aktiv profil for å vise hvordan forslaget fra Straffelovrådet etter vårt syn ikke vil gi oss en reell samtykkelov, slik vi har arbeidet for i åresvis.

Grappa bestod våren 2022 av Kristoffer Madsen Andersen, Inga Marie Tronsaune, Kristin Melheim og Johanne Hjelde. Høsten 2022 bestod gruppa av Pernille Egenæss, Nora Bergstrøm, Inga Marie Tronsaune og Kristin Melheim.

Sammen med JURKs fagrådgiver Thea Austgulen, har gruppa deltatt på en rekke møter med arbeidsutvalget i Samtykkealliansen gjennom året. I påvente av utredningen fra Straffelovrådet har JURK utformet et dokument med prinsipper for en samtykkelov til bruk i Samtykkealliansens videre arbeid. Vi har også sammen med arbeidsutvalget i Samtykkealliansen gjort grundige forberedelser til kommunikasjonsstrategi i forhold til ulike utfall av GREVIOs rapport til Norge og Straffelovrådets utredning av samtykkelov i Norge.

De har også holdt JURKs foredrag om voldtekt og samtykke for ulike målgrupper, deriblant videregående elever, medisinstudenter i Bergen og ansatte i Sex og Samfunn. Gruppa har også fått flere artikler på trykk.

7.6.4 Fengselsprosjektet

Våren 2022 bestod fengselsprosjektet av Jonas Kaas Korsåsen, Elisabeth Bruce og Anna Kleppe. Høsten 2022 bestod fengselsprosjektet av Kristin Eielsen Braadland, Jonas Kaas Korsåsen og Elisabeth Bruce. Grappa har brukt ressurser på å formidle informasjon og spre kunnskap om kvinners rettsstilling i fengsel. Dette har de gjort ved å få publisert artikler og gjeste et radioprogram. De arrangerte også en panelsamtale om kvinners helsetilbud i fengsel på Kulturhuset. Arrangementet het «Sykere av soning? Panelsamtale om kvinners helsetilbud i fengsel». Ordstyrer var daglig leder i JURK, Bjørk G. Jonassen. Panelet besto av Doris Bakken (Fengselsleder i Bredveit fengsel- og forvaringsanstalt), Yngve Hilmo (Psykolog ved RSA fengselspsykiatrisk poliklinikk) og Hans Inge Myrvold (Medlem av Helse- og omsorgskomiteen). Det var ca. 30 tilhørere og mange spørsmål fra publikum etterpå. Fengselsgrappa har også utviklet politikk om reisestøtte og behovet for fri rettshjelp blant kvinnelige innsatte. Dette danner grunnlaget for videre arbeid.

7.6.5 Fri Rettshjelp

Arbeidet med å styrke ordningen med fri rettshjelp har lenge vært en viktig del av JURK sitt rettspolitiske arbeid. Som redegjort for under kapittel 5, mener JURK at dagens ordning er for svar i et rettssikkerhets- og likestillingsperspektiv.

Våren 2022 var grappa, som bestod av Ingunn Viken Taksdal, Susann Nikkerud og Vilde Rasmussen, med på å arrangere et seminar om fri rettshjelp på Stortinget sammen med Rettshjelpsalliansen. De hadde også et møte med representanter fra SV og SP for å snakke om fri rettshjelp i et likestillingsperspektiv. Grappa har også ansvar for å sikre at JURKs nye medarbeidere får en god oversikt over ordningen slik den er i dag, og hvilke punkter JURK ønsker å forbedre.

7.6.6 Økonomisk vold mot kvinner

Økonomisk vold mot kvinner er et ganske ferskt rettspolitisk prosjekt som har som formål å spre kunnskap om fenomenet økonomisk vold i nære relasjoner, og belyse manglende rettslig beskyttelse og tilgang på rettshjelp i slike saker.

I 2022 har grappa utviklet samarbeidet med de andre bidragsyterne i SODI-prosjektet ved Universitetet i Oslo. Vi har hatt flere fagseminarer med SODI, og rettshjelptiltaket ID-juristen ble lansert. Saksbehandler Amanda Foss deltok i panelsamtale på SODI-seminar 10. mars 2022 om effektiv rettshjelp i identitetstyverisaker. Vi har satt søkelys på å bidra med vår kompetanse på økonomisk vold inn i erfaringsutvekslingen i SODI-prosjektet.

7.6.7 Kvinnehelse

Høsten 2021 besluttet vi starte opp et nytt rettspolitiskprosjekt om kvinnehelse. Vi valgte dette temaet fordi vi gjennom flere år har sett i vår saksbehandling hvordan manglende kunnskap på «kvinnesykdommer» også påvirker kvinners mulighet til å få innvilget ulike

stønader fra Nav, med de økonomiske konsekvenser dette medfører. Prosjektet har også en side til kvinner i fengsel, som vi ser har en særlig dårlig helse, og mange ulike helseutfordringer.

Vi opplever at JURK er en av få organisasjoner som ser kvinnehelse i en rettslig perspektiv, i tillegg til at vi har inngående kunnskap om kvinners helse i fengsel. Våren 2022 sendte gruppa et innspill til Kvinnehelseutvalgets utredning om kvinnehelse. Innspillet var omfattende og omhandlet både kvinnehelse og trygdeytelser, vold som et kvinnehelseproblem og en del om kvinnehelse i fengsel. Gruppa hadde også et møte med Kvinnehelseutvalget høsten 2022.

Gruppa har også arrangert en panelsamtale med Rød Knapp, og har hatt en vellykket kampanje på sosiale medier som nådde ut bredt.

8. Internasjonalt arbeid

Solidaritet med kvinner og kvinnebevegelsen verden over er viktig for JURK. Vi har tidligere hatt samarbeid med blant annet Guatemala og Tanzania gjennom paraplyorganisasjonen Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål (FOKUS). Vi måtte legge ned disse prosjektene i 2018 fordi vi ikke klarte å møte kravene om egenandel stilt av NORAD. Vi har i 2021 forsøkt å finne andre måter å fortsette vårt internasjonale arbeid på.

I 2022 har fagrådgiver Thea Austgulen sittet i arbeidsutvalget til 16-dagerskampanjen, som også har et internasjonalt perspektiv hvert år. I 2022 var temaet menneskehandel. Sammen med FOKUS var JURK også med på en planleggingsmøter og kampanjelansering for Stripes of Solidarity – SOS for womens rights, som ble lansert under Arendalsuka. Kampanjen belyser på hvordan pandemien har ført til tilbakegang for kvinners likestilling internasjonalt.

Fagrådgiver Thea Austgulen og daglig leder Bjørk G. Jonassen har også deltatt på informasjons- og innspillmøte om FNs kvinnekommisjon 2022 (CSW) og ga innspill om hva Norge burde sette søkelys på under CSW66. Fagrådgiver Thea Austgulen og daværende daglig leder Bjørk G. Jonassen deltok på møte om nullutkastet til CSW66 i regi av FOKUS. Daværende daglig leder Bjørk G. Jonassen var tildelt plass i den offisielle delegasjonen til FNs kvinnekommisjon i New York 2022, men delegasjonen deltok digitalt.

JURK er også representert i NGO-forum, som også har et internasjonalt tilsnitt.

9. Økonomi

Årsregnskap for 2022

For 2022 skriver JURK et overskudd på 38 001 kroner. Dette stammer fra pengestøtten på totalt 51 000 kroner vi fikk fra Juristforbundet høsten 2022. Juristforbundet har vedtatt at 0,5 % av kontingentinntektene skal brukes til humanitært engasjement med fokus på rettssikkerhet. For 2022 ble 204 000 kroner fordelt på Jussbuss, Jussformidlingen, Jusshjelps i Nord-Norge og JURK. Ettersom dette er frie midler, har vi besluttet å spare disse midlene. Etter hvert som driften til JURK har økt har vi behov for å øke egenkapitalen noe, slik at den kan være på et forsvarlig nivå sett opp mot antall ansatte, lønnsnivå og utestående fordringer.

Våre bidragsyttere

For 2022 har vi mottatt drifts- eller prosjektstøtte fra Justisdepartementet ved Statens Sivilrettsforvaltning, Oslo Kommune, Viken Fylkeskommune, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Den norske advokatforeningen, Bergesenstiftelsen, Studieforbundet Solidaritet, Velferdstinget i Oslo og Akershus og Juristforbundet. Vi takker alle støtteyttere for bidragene som alle er uvurderlige for at JURK kan fortsette å gi rettshjelp til alle kvinner i Norge.

Årsregnskap 2022

Juridisk Rådgivning for Kvinner

Resultatregnskap

Balanse

Noter til regnskapet

Juridisk Rådgivning for Kvinner

RESULTATREGNSKAP per 31.12.2022

	Noter	2022	2021
Salgsinntekter		14 100	24 950
Annen driftsinntekt	4	7 083 054	6 681 374
Sum driftsinntekter		7 097 154	6 706 324
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2, 3	5 585 181	5 147 470
Avskrivninger og kjøp av varige driftsmidler		0	0
Annen driftskostnad		1 482 493	1 540 789
Sum driftskostnader		7 067 674	6 688 259
Driftsresultat		29 480	18 065
Renteinntekter		8 594	2 039
Rentekostnad		0	0
Annen finansinntekt		0	0
Andre finanskostnader		72	104
Finansresultat		8 522	1 935
Årsresultat	5	38 001	20 000

Juridisk Rådgivning for Kvinner

BALANSE PR. 31.12.2022

EIENDELER	Noter	2022	2021
OMLØPSMIDLER			
Kundefordringer		0	0
Andre fordringer		40 448	80 431
Sum fordringer		40 448	80 431
Øvrige bankinnskudd	6	2 760 447	2 339 779
Sum bankinnskudd, kontanter o.l.		2 760 447	2 339 779
SUM OMLØPSMIDLER		2 800 894	2 420 210
SUM EIENDELER		2 800 894	2 420 210
EGENKAPITAL OG GJELD			
Egenkapital			
Resultat		38 001	20 000
Annen egenkapital		1 386 416	1 366 416
Sum annen egenkapital		1 424 417	1 386 416
SUM EGENKAPITAL		1 424 417	1 386 416
Gjeld			
Leverandørgjeld		154 411	269 645
Skyldige offentlige avgifter		245 566	275 306
Annen kortsiktig gjeld	8	976 501	488 843
Sum kortsiktig gjeld		1 376 477	1 033 793
SUM GJELD		1 376 477	1 033 793
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		2 800 894	2 420 210

Oslo, 25 mars 2022

Nadja Rosenqvist
Styreleder

Thomas Michael Benestad
Styremedlem

Kari Johanne Skasdammen
Styremedlem

Kristina Birkelund Renstrøm
Styremedlem

Ida Rognlien
Styremedlem

Anniken Sørli
Styremedlem

Vilde Jalleni Tennfjord
Styremedlem

Hanna Kristiane Rummelhoff
Styremedlem

Sara Eline Grønvold
Styremedlem

Sareedo Roble Ali
Styremedlem

Petrine Maria Iversen
Daglig leder

Juridisk Rådgivning for Kvinner

Noter

Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og NRS - God regnskapsskikk for små foretak.

Gaver blir som hovedregel inntektsført når de blir mottatt.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost.

Varige driftsmidler balanseføres og avskrives som hovedregel over driftsmidlets økonomiske levetid. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Ved bevilgninger/driftstilskudd som dekker kostnaden ved kjøp av varige driftsmidler, vil driftsmidlet bli kostnadsført umiddelbart.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi (laveste verdis prinsipp).

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige fordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap

Skatt

Juridisk Rådgivning for Kvinner er en ideell organisasjon som er untatt skatteplikt etter skattelovens § 2-32

Note 2 Lønnskostnad, ytelser til daglig leder, styre, mellomværende mv

Lønns- og personalkostnader	2022	2021
Lønninger	4 704 108	4 338 987
Pensjon	56 782	25 007
Arbeidsgiveravgift	678 210	622 026
Andre personalkostnader	146 081	161 450
Sum	5 585 181	5 147 470
Gjennomsnittlig antall årsverk*	25	18

Prinsipp for beregning av årsverk er endret fra og med 2022.

Alt arbeid som blir gjort av ansatte i organisasjonen, både lønnet og ulønnet arbeid, er nå inkludert i antall årsverk.

Ytelser til ledende personer	Daglig Leder	Daglig Leder
Lønn	572 718	507 298
Annen godtgjørelse	6 266	5 457

Det er ikke utbetalt styrehonorar til styret

Revisor

Det er kostnadsført 21 375 inkl mva i honorar til revisor i 2022

Note 3 Pensjonsforpliktelser

Pensjonsforpliktelser

Foreningen er pliktig å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon.

Det er etablert ordning som oppfyller kravene i DNB.

Note 4 Tilskudd og gaver

Foreningen har inntektsført følgende tilskudd og gaver

	2022	2021
Statens Sivilrettsforvaltning	4 661 704	4 294 208
Oslo Kommune Velferdsetaten	1 300 000	1 000 000
IMDI	400 000	456 092
Velferdstinget i Oslo/Akershus	330 000	285 000
Bergesensstiftelsen	150 000	125 000
Studieforbundet Solidaritet	54 800	62 790
Legal Walk	-	-
Fellesseminaret	-	251 000
Viken Fylkeskommune	95 000	-
Annet	91 550	207 284
Sum tilskudd og gaver	7 083 054	6 681 374

Note 5 Egenkapital

	Egenkapital	Total Egenkapital
Egenkapital per 31.12.2021	1 386 416	1 386 416
Årets resultat:	38 001	38 001
Egenkapital per 31.12.2022	1 424 417	1 424 417

Note 6 Bundne midler

	2022	2021
Av totale bankinnskudd utgjør bundne skattetrekkmidler:	169 220	189 762

Note 7 Vesentlige hendelser som har inntruffe etter regnskapsårets slutt

Ingen vesentlige hendelser har inntruffe etter regnskapsårets slutt.

Note 8 Annen kortsiktig gjeld

Annen kortsiktig gjeld:	2022	2021
Skyldig feriepengar	458 073	413 231
Annen kortsiktig gjeld	518 428	75 612
Sum	976 501	488 843

Note 9 Prosjektnote IMDI

Inntekter	Budsjett	Regnskap	Avvik
IMDI	400 000	400 000	0
Egenfinansiering	50 000	50 000	0
Totale inntekter	450 000	450 000	0
Lønn	235 000	235 000	0
Seminar, konferanse	120 000	102 196	17 804
Reisekostnader	5 000	2 896	2 104
Infomateriell	60 000	78 379	-18 379
Kontordrift*	15 000	15 000	0
Regnskap og rev*	15 000	15 000	0
Totale kostnader	450 000	448 471	1 529
Resultat	0	1 529	-1 529

IMDI dekker andel av kontorkostnader tilsvarende 15 000 kr og andel av regnskap og revisjon tilsvarende 15 000 kr.

Til årsmøtet i Juridisk Rådgivning For Kvinner

Uavhengig revisors beretning

Konklusjon

Vi har revidert Juridisk Rådgivning For Kvinner sitt årsregnskap som viser et overskudd på kr 38 001. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2022, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav, og
- gir årsregnskapet et rettvise bilde av Juridisk Rådgivning For Kvinner's finansielle stilling per 31. desember 2022 og av dets resultat og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet. Vi er uavhengige av Juridisk Rådgivning For Kvinner slik det kreves i lov, forskrift og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av the International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlige for informasjonen i årsberetningen. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker ikke informasjonen i årsberetningen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese årsberetningen. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom årsberetningen og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjon i årsberetningen ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom årsberetningen fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at årsberetningen

- er konsistent med årsregnskapet og
- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til Juridisk Rådgivning For Kvinners evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

For videre beskrivelse av revisors oppgaver og plikter vises det til:
<https://revisorforeningen.no/revisjonsberetninger>

Lysaker, 28.3.2023
Revisorpartnere AS

Rune Dypaune
Statsautorisert revisor